

Yritysten rahoituskysely

Vuosi 2009

Elinkeinoelämän keskusliitto

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

30.10.2009

Sisällys

Esipuhe	3
Yhteenveto	4
1 Aineisto	5
2 Rahoituksen hankinta	6
3 Rahoitussuunnitelmat	9
4 Rahoitusongelmat	12
5 Rahoituksen hinta, sivukulut ja vakuusvaatimukset	13
6 Pankkipalveluiden saatavuus ja pankkien kilpailuttaminen	16
7 Julkisen yritysrahoituksen käyttö	19
8 Pääomasijoitusrahoituksen käyttö	22
9 Yritysten valmistautuminen yhtenäiseen euromaksualueeseen	25
10 Maksutavat ja maksamisen kustannukset	29

Lisätietoja

kyselystä

Suomen Pankki

Jukka Vauhkonen

ekonomisti

p. 010 831 2111

jukka.vauhkonen@bof.fi

Elinkeinoelämän

keskusliitto EK

Tommi Toivola

rahoitusasiantuntija

p.09 4202 3292

tommi.toivola@ek.fi

Esipuhe

Suomen Pankki, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja sen edeltäjät sekä työ- ja elinkeinoministeriö (kauppa- ja teollisuusministeriö) ovat selvittäneet syksystä 1994 lähtien yritysten rahoitustarpeita sekä rahoituksen saata- vuutta ja hintaa. Vuodesta 2007 alkaen raportin nimenä on ollut "Yritysten rahoituskysely" entisen "Teollisuus- ja palveluyritysten rahoituskyselyn" sijasta.

Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ja sen edeltäjä Teollisuuden Keskusliitto tekivät teollisuusyrityksiä koskevaa rahoituskyselyä vuodesta 1984 lähtien. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Suomen Pankki ja kauppa- ja teollisuusministeriö antoivat vuonna 1994 Tilastokeskukselle tehtäväksi koota palveluyritysten aineis- ton. Samalla Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto antoi teollisuusyritysten aineiston yhteiseen käyttöön. Vuodesta 1997 lähtien Tilastokeskus on vastannut myös teollisuusyrityksineiston keruusta.

Rahoituskysely on vuodesta 2000 lähtien tehty kerran vuodessa. Toistuvien kysymysten lisäksi jokaisessa kyselyssä on vaihtuvia erityiskysymyksiä. Tällä kertaa vaihtuvissa kysymysosiossa tiedusteltiin yritysten valmis- tautumista yhtenäiseen euromaksualueeseen sekä yritysten maksutavoista ja maksamisen kustannuksista.

Vuosien 2009 ja 2008 kyselyiden välillä on koettu poikkeuksellinen rahoitusturbulenssi kansainvälisen fi- nanssikriisin johdosta. Merkit yritysten rahoituksen kiristymisestä olivat tosin nähtävissä jo vuoden 2008 kyse- lyssä. Kriisistä huolimatta rahoituskyselyn aikataulu ja kysymykset pidettiin pääosin ennallaan kyselyn jatku- vuuden takaamiseksi. Kysymyksiä täsmennettiin kuitenkin joiltakin osin. Kysely toteutettiin elokuun jälkimmäi- sellä puoliskolla 2009. Kyselyyn vastasi 679 palvelu- ja 280 teollisuusyritystä eri koko- ja toimialaluokista. Vas- tausprosentti oli 69.

Yhteenveto

Yritysten rahoituksen saanti oli vaikeaa

Lähes kolmanneksella uutta rahoitusta hankkineista tai sitä hakeneista yrityksistä oli vaikeuksia saada uutta rahoitusta edellisen 12 kuukauden aikana, kun vastaava osuus ennen finanssikriisiä oli pari prosenttia. Pienimmille yrityksille tyypillisiä ongelmia olivat vakuusvaatimusten kireys ja se, etteivät ne saaneet rahoitusta lainkaan. Keskisuurten ja suurten yritysten yleisiä ongelmia olivat rahoituksen liian korkea hinta ja haluttua lyhyempi laina-aika. Finanssikriisin seurauksena TyEL-takaisinlainauksen ja julkisten rahoittajien, kuten Finnveran, merkitys rahoituslähteinä on selvästi kasvanut.

Uusien yritysten uusien luottojen korkomarginaalit jopa yli kaksinkertaistuvat

Uusien luottojen marginaalit levenivät suurimmalla osalla keskisuurista ja suurista yrityksistä ja vajaalla puolella mikro- ja pienistä yrityksistä. Niistä yrityksistä joiden marginaalit levenivät, yli kolmanneksella ne vähintään kaksinkertaistuivat ja samoin yli kolmanneksella vähintään puolitoistakertaistuivat.

Myös yritysten vanhojen luottojen marginaalit levenivät

Yli kolmanneksella keskisuurista ja suurista yrityksistä vanhojen, yli 12 kuukautta ennen kyselyhetkeä nostettujen, luottojen marginaalit levenivät esimerkiksi uusien luottojen nostamisen yhteydessä tai lainakovenanttien rikkoutumisen seurauksena.

Yritysten rahoitustarpeet ovat lisääntyneet

Taantuman jyrkkyydestä ja rahoituksen saatavuuden vaikeutumisesta huolimatta yritykset ovat edelleen hankkineet ja ovat aikeissa hankkia uutta ulkoista rahoitusta. Rahoitustarpeet ovat jopa lisääntyneet viime vuodesta. Viimevuotista pienempi osuus yrityksistä aikoo käyttää rahoituksen investointeihin ja suurempi osuus käyttöpääoman rahoittamiseen.

Euromaksualueesta tarvitaan edelleen lisää tietoa

Yritysten tietämys euromaksualueen (SEPA) vaikutuksista on merkittävästi parantunut. Kuitenkin alle puolet mikroyrityksistä ja vain hieman yli puolet pienistä yrityksistä ilmoittaa tuntevansa vaikutuksia edes jonkin verran.

Suoraveloituksen ja e-laskun käyttö vähäistä

Yritykset maksavat ostolaskunsa tyypillisesti tilisiirtona – joko perinteisen paperilaskun pohjalta tai e-laskua käyttäen – tai suoraveloituksena. Valtaosa yrityksistä maksaa vain alle 10 % ostolaskuistaan suoraveloituksella. Myös e-laskujen osuus maksetuista ostolaskuista on vielä pieni. Yli 90 % yrityksistä maksoi alle 30 % ostolaskuistaan e-laskulla.

1 Aineisto

Kyselyn otoskoko on 1 400 yritystä. Kyselyyn vastasi 69 % otoksen yrityksistä (959 yritystä). Yritysten haastattelut tehtiin elokuun 2009 jälkimmäisellä puoliskolla.

Tuloksia raportoitaessa yritykset jaetaan henkilökunnan määrän perusteella mikro-, pieniin, keskisuuriin ja suuriin yrityksiin.

Taulukko 1. Aineiston jakaumat toimialoittain

Teollisuusyritykset		Palveluyritykset	
Toimiala		Toimiala	
Metalliteollisuus	51	Tukku- ja vähittäiskauppa	155
Metsäteollisuus, kustantaminen ja painaminen	54	Kiinteistö- ym. palvelut	129
Koneet, laitteet ja kulkuneuvot	35	Rakentaminen	110
Kemianteollisuus	25	Kuljetus ja liikenne	81
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	28	Majoitus ja ravitsemus	58
Elintarviketeollisuus	35	Terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut	48
TeVaNaKe-teollisuus	19	Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	25
Muu teollisuus	33	Muut palvelut	73
Yhteensä	280	Yhteensä	679

Taulukko 2. Aineiston jakaumat lääneittäin

Lääni	
Etelä-Suomi	529
Länsi-Suomi	272
Itä-Suomi	68
Oulu	50
Lappi	25
Ahvenanmaa	15
Yhteensä	959

Taulukko 3. Aineiston jakaumat kokoluokittain

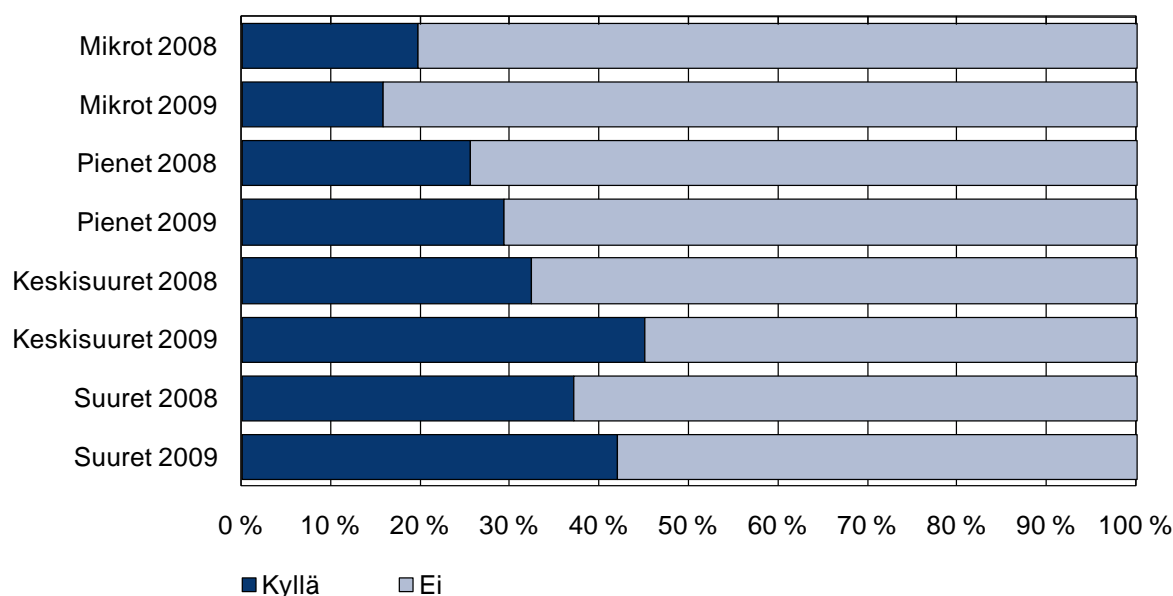
Kokoluokka liikevaihdon mukaan		Kokoluokka henkilömäärän mukaan	
alle 1 milj. euroa	226	Mikro, alle 10 henkilöä	241
1 - 5 milj. euroa	180	Pieni, 10 - 49 henkilöä	301
5 - 25 milj. euroa	212	Keskisuuri, 50 - 249 henkilöä	216
25 - 100 milj. euroa	145	Suuri, yli 249 henkilöä	201
100 - 500 milj. euroa	128		
yli 500 milj. euroa	56		
Liikevaihtotietoa ei saatavilla	12		
Yhteensä	959	Yhteensä	959

2 Rahoituksen hankinta

Uutta rahoitusta hankkineiden tai hankintaa yrittäneiden yritysten osuudet kasvoivat kaikissa kokoluokissa mikroyrityksiä lukuun ottamatta (kuvio 1). Vaikea suhdannetilanne näkyikin enemmän rahoituksen lähteissä, käytötarkoituksissa ja ehtoissa kuin rahoitusta hankkineiden yritysten määrässä.

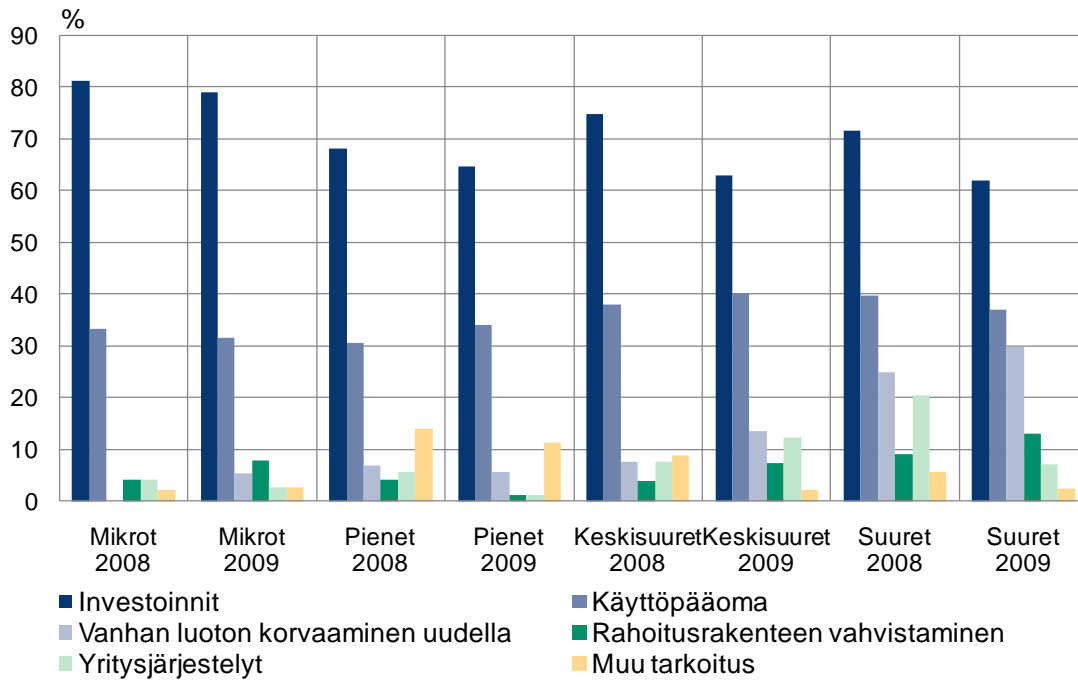
Erityisesti rahoitusta hankkineiden keski suurten yritysten osuus kasvoi. Keski suuret ja suuret yritykset käyttävät ulkoista rahoitusta tyypillisesti pienempiä yrityksiä enemmän. Yli 40 prosenttia keski suurista ja suurista yrityksistä mutta vain noin 15 % mikroyrityksistä hankki uutta rahoitusta.

Kuvio 1. Onko yrityksenne hankkinut tai yrittänyt hankkia uutta ulkoista rahoitusta edellisen 12 kuukauden aikana?

Viimevuotista pienempi osuus yrityksistä käytti rahoitusta investointeihin (kuvio 2). Osuus laski erityisesti keski suurissa ja suurissa yrityksissä. Käyttöpääoman tarve pysyi suurin piirtein ennallaan. Mikro- ja pienet yritykset hankkivat rahoitusta lähes yksinomaan investointeihin ja käyttöpääomaan. Rahoitusta hankkineista suurista yrityksistä lähes kolmannes korvasi uudella rahoituksella vanhoja luottojaan. Lisäksi noin joka kymmenes rahoitusta hankkineista keski suurista ja suurista yrityksistä käytti rahoitusta yritysjärjestelyjen rahoittamiseen ja rahoitusrakenteen vahvistamiseen.

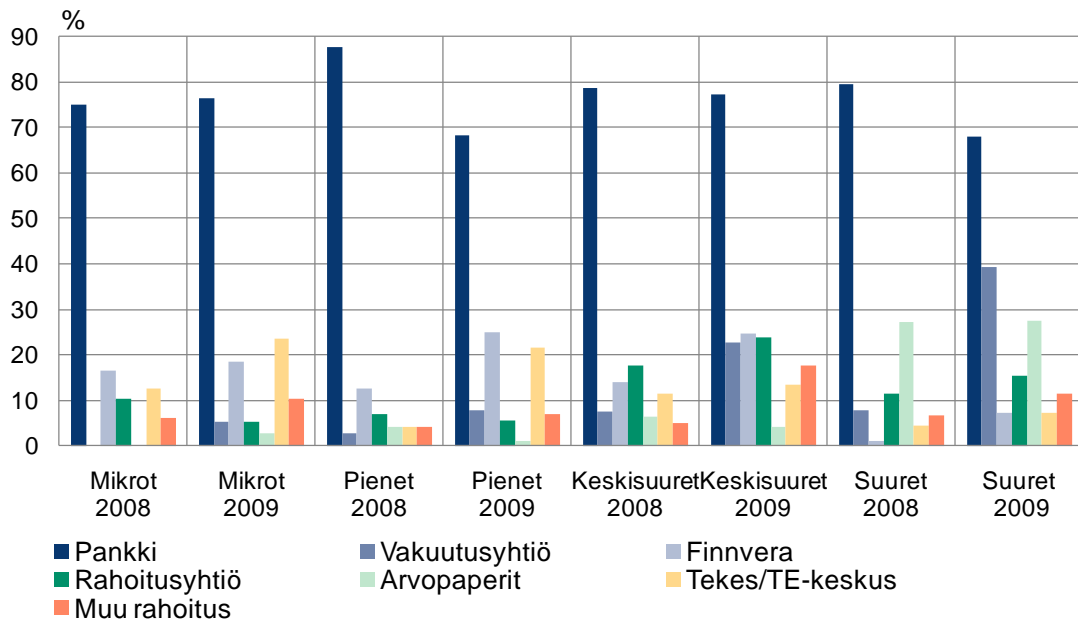
Kuvio 2. Hankitun ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus*

*Yo. tarkoituksiin rahoitusta käyttäneiden yritysten osuus kaikista rahoitusta hankkineista yrityksistä kussakin yrityskokoluokassa.

Pankit ovat yritysten tärkein ulkoisen rahoituksen lähde, vaikka pankkirahoituksen suhteellinen suosio vähenikin viime vuodesta (kuvi 3). Erityisesti pankkirahoitusta hankkineiden pienten ja suurten yritysten osuudet pieneni-
vät. Julkisten rahoituslähteiden – kuten Finnveran, Tekesin ja TE-keskusten – suhteellinen merkitys sen sijaan
kasvoi. Ne olivat tärkeitä varsinkin mikro- ja pienten yritysten rahoittajina. TyEL-takaisinlainauksen lisääntymi-
nen näkyi keskisuurten ja suurten yritysten rahoituksessa. Yli 20 % rahoitusta hankkineista keskisuurista ja yli
40 % suurista yrityksistä hankki rahoitusta vakuutusyhtiöstä. Viime vuonna vastaavat luvut olivat alle 10 %.
Suurista yrityksistä merkittävä osuus hankki rahoitusta myös arvopaperimuotoisella rahoituksella.

Kuvio 3. Hankitun ulkoisen rahoituksen lähteet*

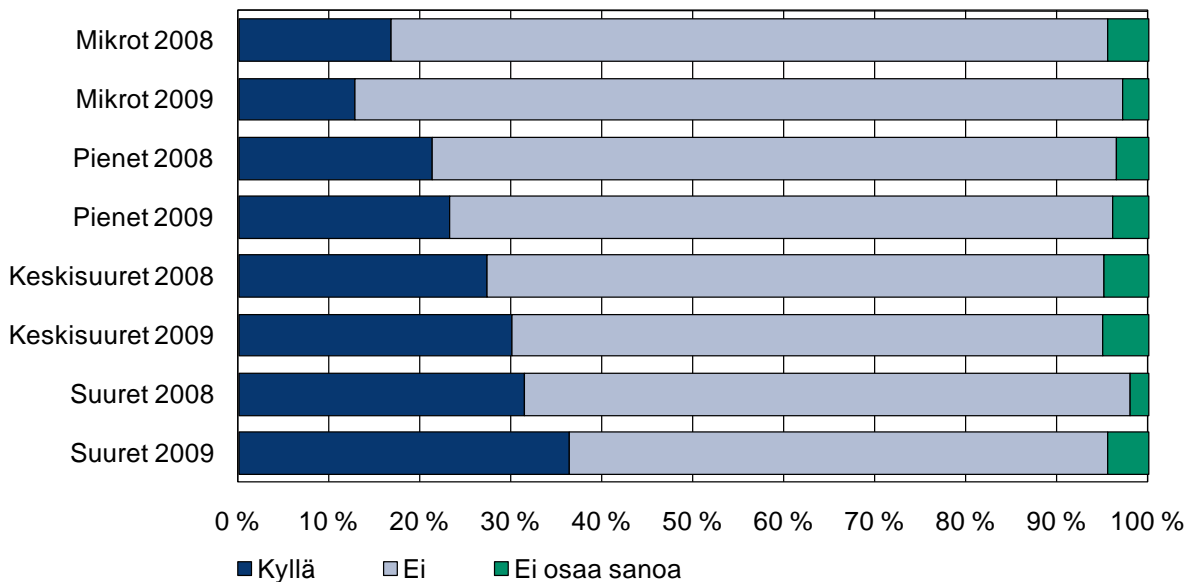

*Yo. tarkoituksiin rahoitusta käyttäneiden yritysten osuus kaikista rahoitusta hankkineista yrityksistä kussakin yrityskokoluokassa.

3 Rahoitussuunnitelmat

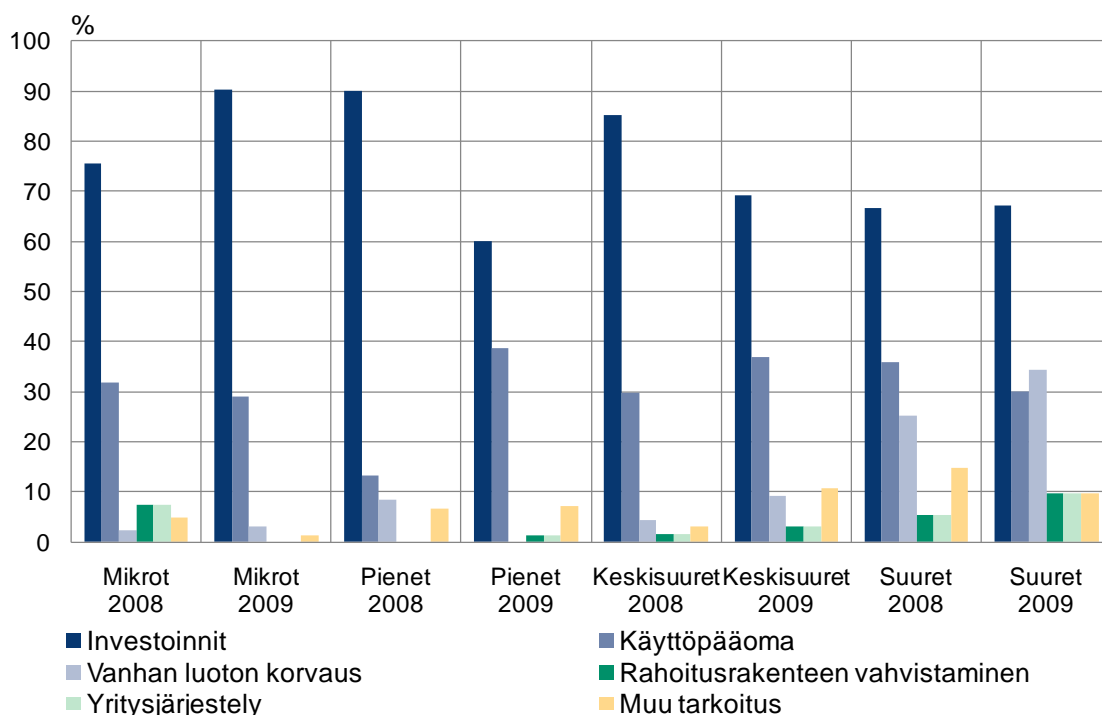
Rahoituksen hankintaa seuraavan 12 kuukauden aikana suunnittelevien yritysten osuudet kasvoivat hiukan viime vuodesta (kuvio 4). Kyselystä ei voi päätellä, aiheutuuko kasvu yritysten kasvaneesta luottamuksesta vai esimerkiksi tulorahoituksen vähentymisestä. Suurten yritysten hankinta-aikomukset lisääntyivät eniten: niistä yli kolmannes suunnittelee hankkivansa uutta rahoitusta. Mikroyrityksillä sekä rahoituksen hankinta (luku 2) että hankinta-aikomukset vähenivät viime vuodesta. Vain hieman yli 10 prosenttia mikroyrityksistä aikoo hankkia uutta rahoitusta.

Kuvio 4. Aikooko yrityksenne hankkia uutta ulkoista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?

Kokonaistaloudellisesta näkökulmasta hieman huolestuttavaa on se, etteivät investoinnit näyttäisi olevan juuri piristymässä, vaikkakin kehitys on epäyhtenäistä eri kokoluokissa (kuvio 5). Erityisesti viimevuotista selvästi harvemmat pienet ja keskisuuret yritykset suunnittelevat käyttävänsä uuden rahoituksen investointeihin. Sen sijaan viimevuotista suurempi osuus rahoitusta suunnittelevista yrityksistä aikoo hankkia rahoitusta käyttöpäätöksiin. Muihin käyttötarkoituksiin rahoitusta aikoo hankkia vain pieni osuus yrityksistä.

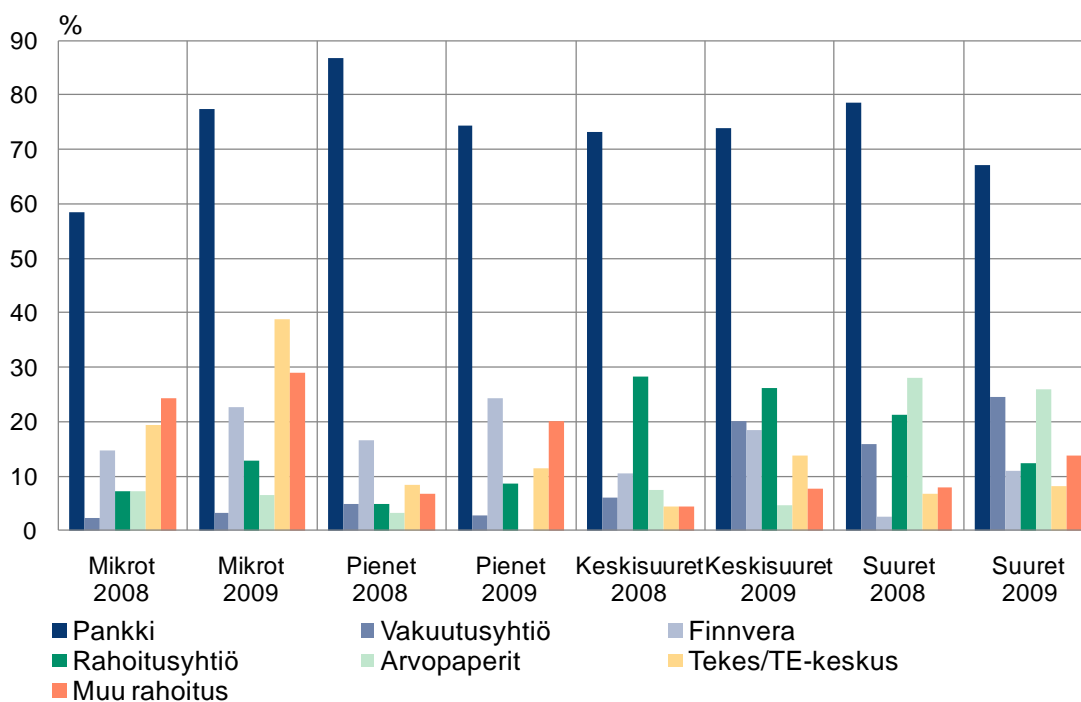
Kuvio 5. Suunnitellun ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus*

*Yo. tarkoituksiin rahoitusta käyttäneiden yritysten osuus kaikista rahoitusta hankkineista yrityksistä kussakin yritysokoluokassa.

Pankkien merkitys yritysten uuden rahoituksen tärkeimpänä lähteenä hiukan väheni (luku 2). Hankinta-aikomusten perusteella pankkien aseman heikentyminen jatkuu seuraavan 12 kuukauden aikana (kuvio 6). Julkisen yritysrahoituksen ja vakuutusyhtiöistä hankittavan rahoituksen suhteellinen suosio näyttäisi olevan kasvussa pankkirahoituksen kustannuksella. Erityisesti viimevuotista suurempi osuus mikro- ja pienistä yrityksistä aikoo hankkia rahoitusta julkisilta yritysrahoittajilta. Vakuutusyhtiöiltä hankittavan rahoituksen suosio kasvaa puolestaan eniten keskisuurissa ja suurissa yrityksissä.

Kuvio 6. Suunnitellun ulkoisen rahoituksen lähteet*

*Yo. tarkoituksiin rahoitusta käyttäneiden yritysten osuus kaikista rahoitusta hankkineista yrityksistä kussakin yrityskokoluokassa.

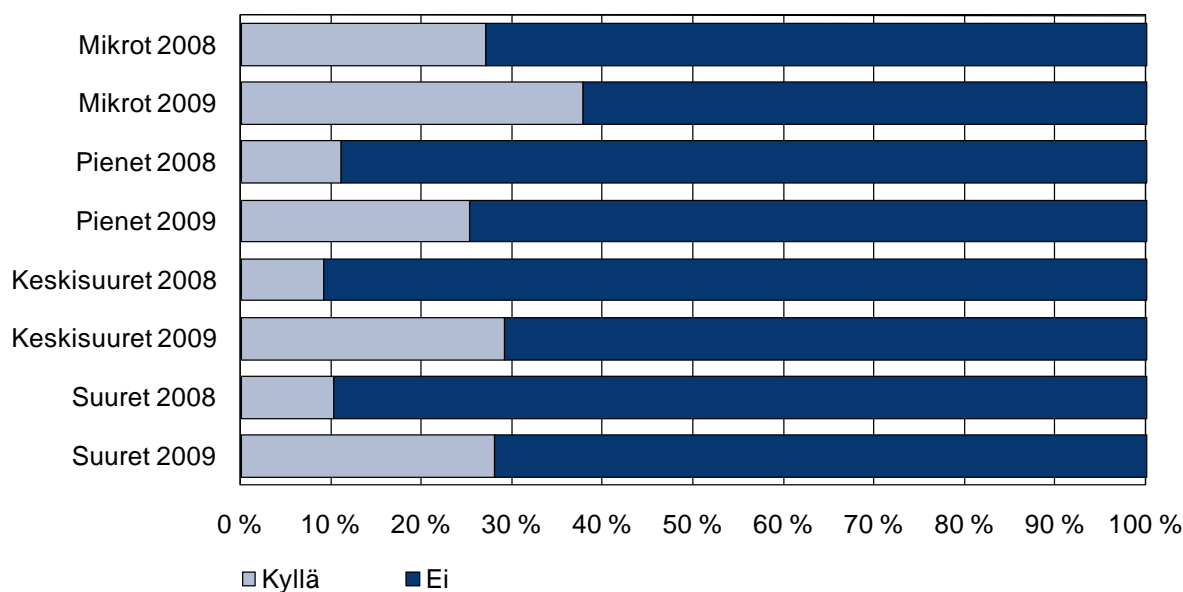
4 Rahoitusongelmat

Yritysten rahoituksen saatavuus on vaikeutunut merkittävästi (kuvio 7). Mikroyritysten rahoitusongelmat lisääntyivät jo vuonna 2007 ja erityisen selvästi vuonna 2008. Ongelmat ovat edelleen lisääntyneet. Nyt lähes 40 prosentilla rahoitusta hankkineista tai rahoituksen hankintaa yrittäneistä mikroyrityksistä oli vaikeuksia saada rahoitusta.

Pienten, keskisuurten ja suurten yritysten rahoitusongelmat olivat suhdannetilanteeseen nähden kohtuullisen matalia vielä viime vuoteen saakka. Nyt ongelmat ovat lisääntyneet rajusti. Yli neljänneksellä näistä yrityksistä oli vaikeuksia saada rahoitusta. Osuus on aikaisempiin vuosiin verrattuna huomattavan korkea. Vain parilla prosentilla yrityksistä oli rahoituksen saatavuusongelmia ennen talouskriisin käynnistymistä.

Mikro- ja pienten yritysten rahoitusongelmat eroavat jonkin verran keskisuurten ja suurten yritysten ongelmista. Ensin mainituille yleisiä rahoitusongelmia olivat vakuusvaatimusten kireys ja se, etteivät ne saaneet lainkaan rahoitusta. Rahoituksen liiallinen kalleus ja haluttua lyhyempi laina-aika olivat tyypillisempiä ongelmia keskisuurille ja suurille yrityksille.

Kuvio 7. Onko yritykselläne ollut ongelmia saada uutta ulkoista rahoitusta edellisen 12 kk:n aikana?

Niistä yrityksistä joilla oli rahoitusongelmia, lähes 40 prosentilla ne näkyivät käyttöpääoman puutteena. Yli 20 % rahoitusongelmaisista yrityksistä ei voinut toteuttaa aikomiaan investointeja.

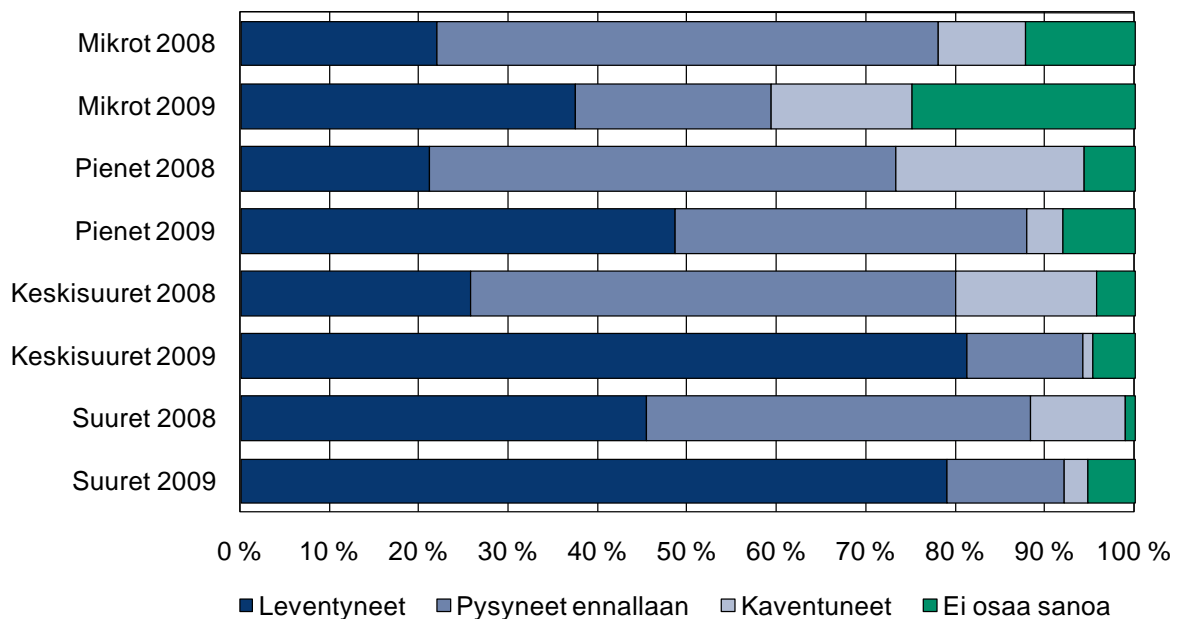
Kyselyn tarkastelujakso kattaa aikavälin elokuusta 2008 elokuuhun 2009, eli talouskriisin jyrkän syvenemisen vaiheen. Muista lähteistä saatujen tietojen perusteella yritysten rahoituksen saatavuuden vaikein vaihe on viime kuukausina saattanut jo hieman helpottaa, mm. siksi koska pankkien varainhankinnan kustannukset ovat alentuneet.

5 Rahoituksen hinta, sivukulut ja va- kuusvaatimukset

Uusien luottojen korkomarginaalit (luottokorko miinus viitekorko) keventyivät useita vuosia, kunnes kääntyivät viime vuoden kyselyssä nousuun. Marginaalien keskimääräinen leveneminen on jatkunut (kuvio 8). Jopa neljä viidestä uusia luottoja hankkineista keskisuurista ja suurista yrityksistä ilmoitti uusien luottojensa marginaalien leventyneen verrattuna aiemmin nostamiinsa luottoihin. Tulos on yhdenmukainen sen kanssa, että keskisuuret ja suuret yritykset pitävät luottojen kalleutta keskeisenä rahoitusongelmanaan (luku 4). Marginaalit levenivät myös yli kolmanneksella mikroyrityksistä ja lähes puolella pienistä yrityksistä.

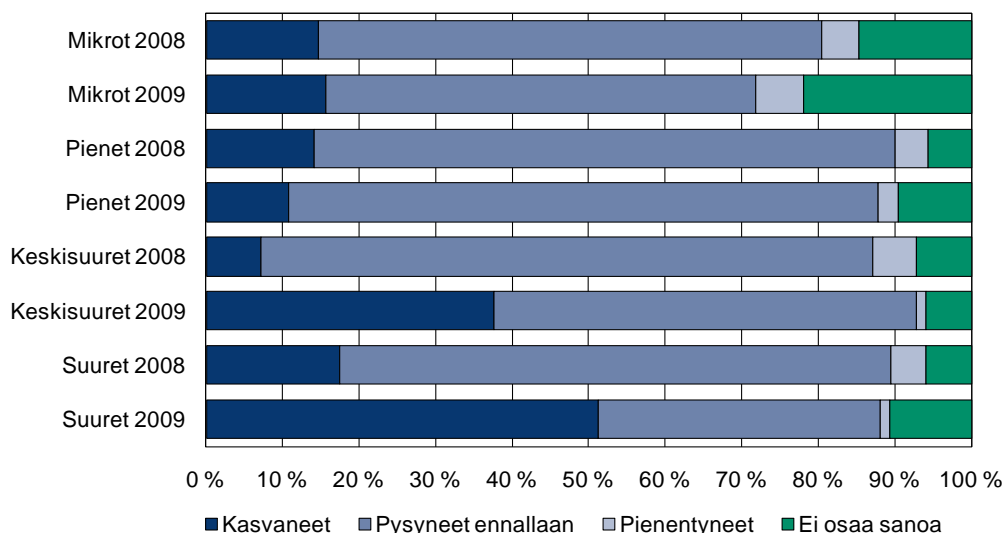
Niistä yrityksistä, joiden marginaalit levenivät, yli kolmanneksella ne vähintään kaksinkertaistuivat ja samoin yli kolmanneksella vähintään puolitoistakertaistuvat. Täten osalla yrityksistä uudet luotot kallistuivat merkittävästi. Tosin markkinakorkojen ja muiden viitekorkojen viime vuoden loppusyksyllä alkanut lasku on osaltaan keventänyt yritysten lainanhoitorasitetta.

Kuvio 8. Uusien luottojen korkomarginaalit

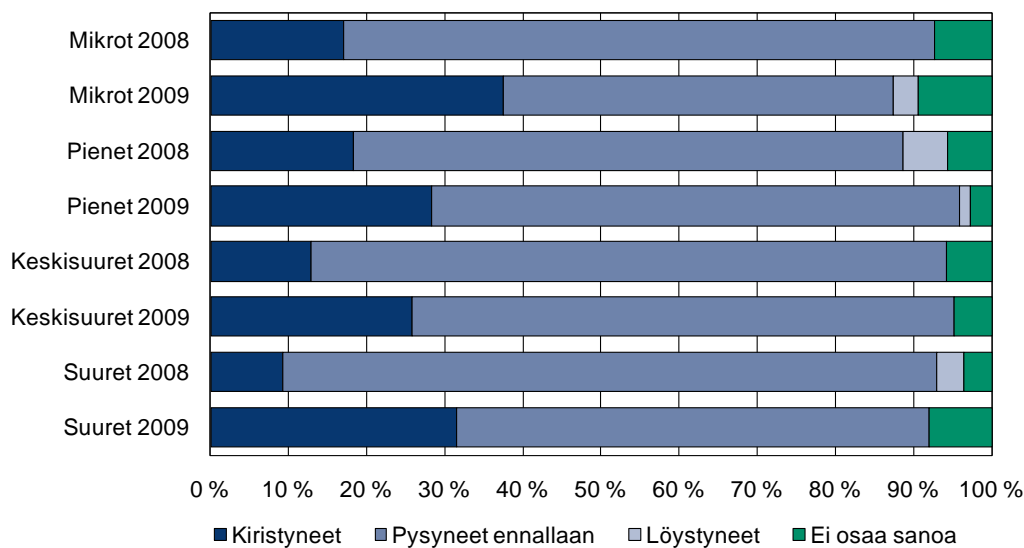
Luottojen sivukuluissa tapahtui vähemmän muutoksia kuin luottojen marginaaleissa (kuvio 9). Sivukulut kasvoivat yli kolmanneksella keskiuurista ja yli puolella suurista uusista luottoja hankkineista yrityksistä. Sen sijaan valtaosalla mikro- ja pienistä yrityksistä sivukulut pysyivät ennallaan.

Kuvio 9. Uusien luottojen sivukulut

Uusien luottojen vakuusvaatimuksissa näkyi merkkejä kiristymisestä jo viime vuonna. Viimeisen 12 kuukauden aikana ne ovat kiristyneet lisää (kuvio 10). Vaatimukset kiristyivät hieman yli kolmanneksella uusista luottoja hankkineista mikroyrityksistä ja vajaalla kolmanneksella muista uusista luottoja hankkineista yrityksistä. Vain yksittäiset yritykset ilmoittivat vakuusvaatimustensa löystyneen.

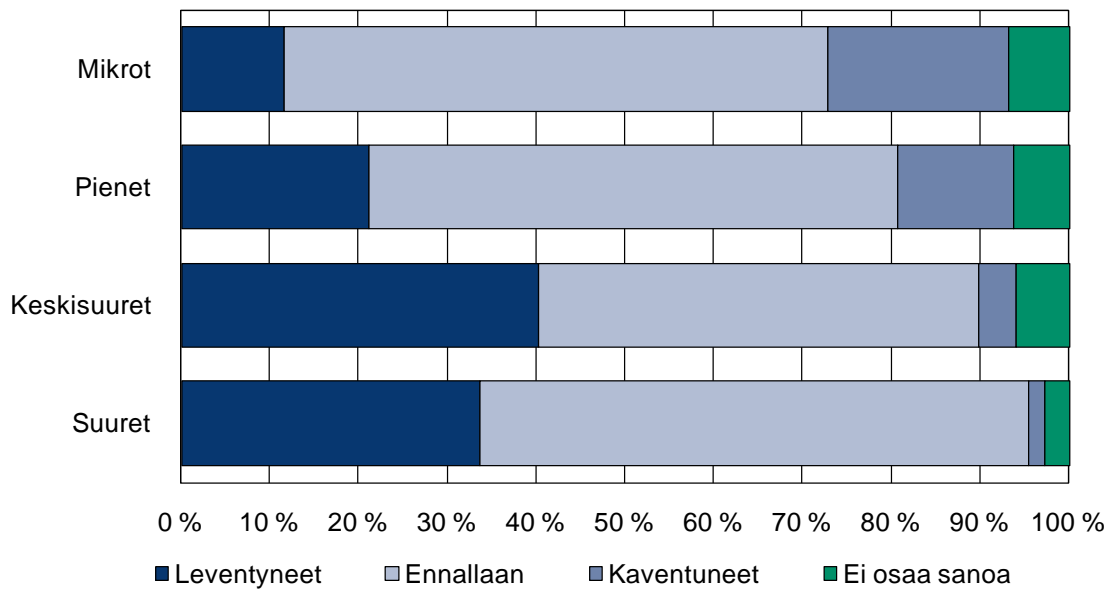
Kuvio 10. Uusien luottojen vakuusvaatimukset

Kyselyssä tiedusteltiin myös yritysten vanhojen (yli 12 kk ennen kyselyhetkeä nostettujen) luottojen ehtojen muuttumisesta esimerkiksi pankin yksipuolisella ilmoituksella, uusien luottojen nostamisen yhteydessä tai lainakovenanttien rikkoutumisen seurauksena. Vanhojen luottojen korkomarginaalit levenivät jopa yli kolmanneksella keskisuurista ja suurista yrityksistä (kuvio 11).

Hieman yllättävää on se, että varsin suuri osuus mikro- ja pienistä yrityksistä ilmoitti vanhojen luottojensa korkomarginaalien kaventuneen. Tulos on tosin yhdenmukainen sen havainnon kanssa, että keskisuurten ja suurten yritysten luottoehdot näyttäisivät ylipäänsä kiristyneen viimeisen 12 kuukauden aikana enemmän kuin pienempien yritysten vastaavat ehdot.

Kuvio 11. Vanhojen luottojen korkomarginaalit

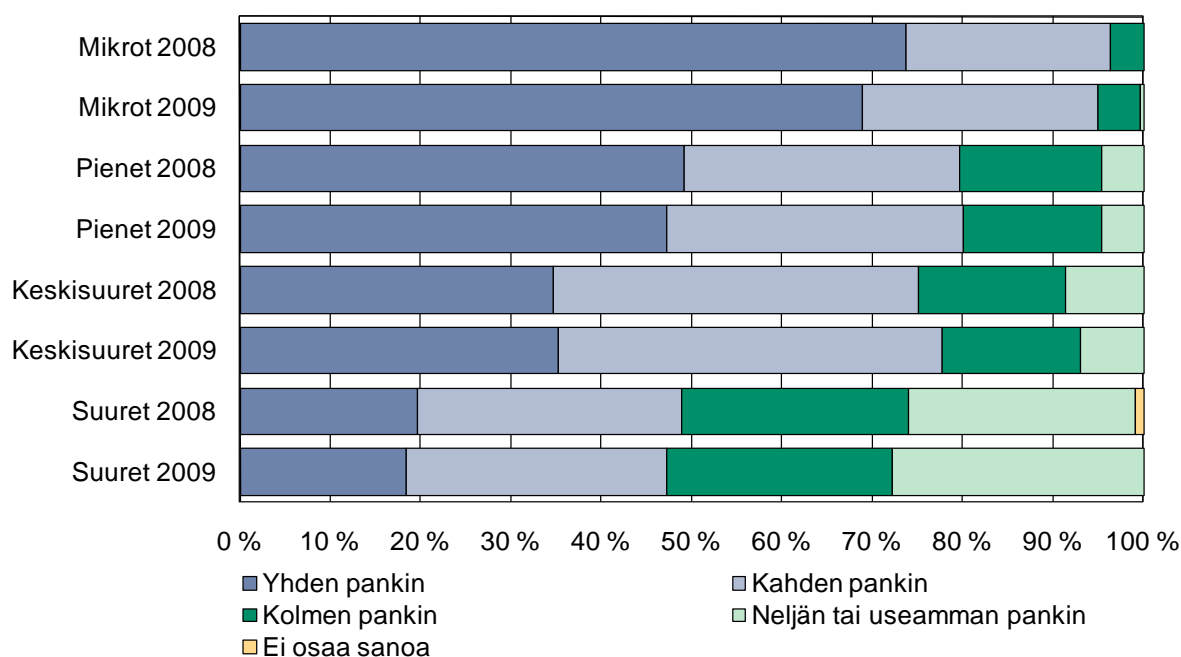

6 Pankkipalveluiden saatavuus ja pankkien kilpailuttaminen

Viime vuosina yritykset ovat keskittäneet pankkipalveluiden käyttöönsä. Esimerkiksi merkittävästi vain yhden pankin palveluita käyttävien yritysten osuudet kasvoivat useimpina viime vuosina. Nyt palveluiden keskittämistrendi näyttäisi pysähtyneen: viimevuotista suurempi osa yrityksistä käytti merkittävästi kahden tai useamman pankin palveluita (kuvio 12).

Kaksi kolmesta mikroyrityksestä ja lähes puolet pienistä yrityksistä käyttää kuitenkin edelleen merkittävästi vain yhden pankin palveluita. Suurista yrityksistä sen sijaan vain joka viides käyttää merkittävästi vain yhden pankin palveluita mutta lähes kolmannes neljän tai useamman pankin palveluita.

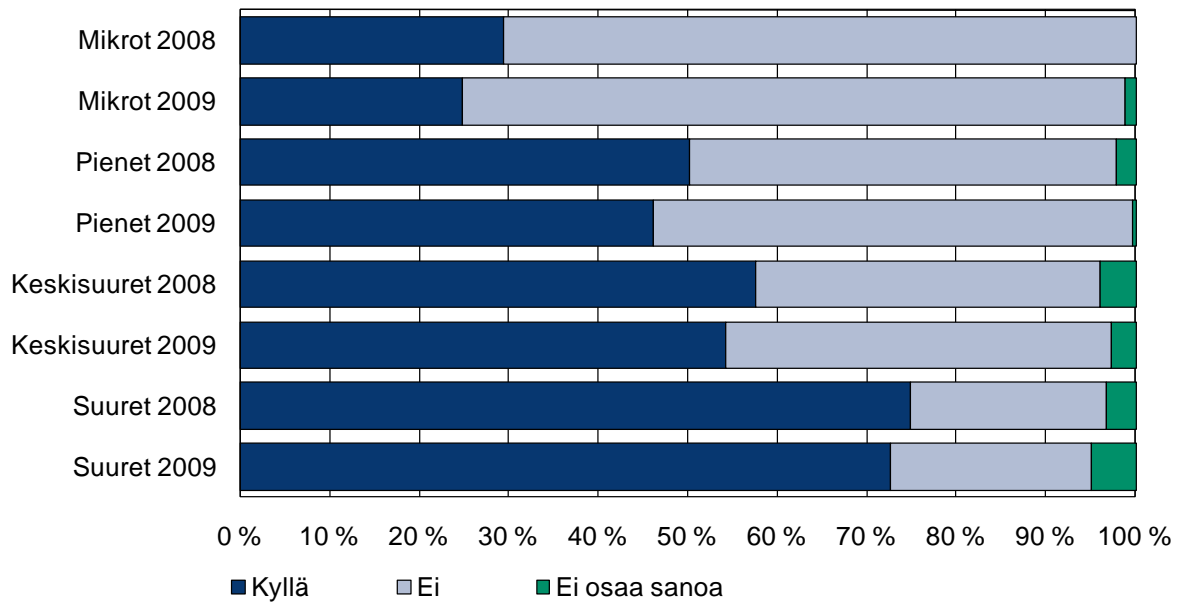
Kuvio 12. Kuinka monen pankin palveluja yrityksenne käyttää merkittävästi?

Yritykset vähensivät pankkien kilpailuttamista edellisen 12 kuukauden aikana (kuvio 13). Tuloksissa saattaa näkyä finanssikriisin kärjistyminen syksyllä 2008, jonka seurauksena pankkien markkinaehtoinen varainhankinta vaikeutui ja pankit keskittyivät vanhojen asiakkaidensa palvelemiseen. Niissä olosuhteissa osa yrityksistä ei mahdollisesti katsonut pankkien kilpailuttamista hyödylliseksi.

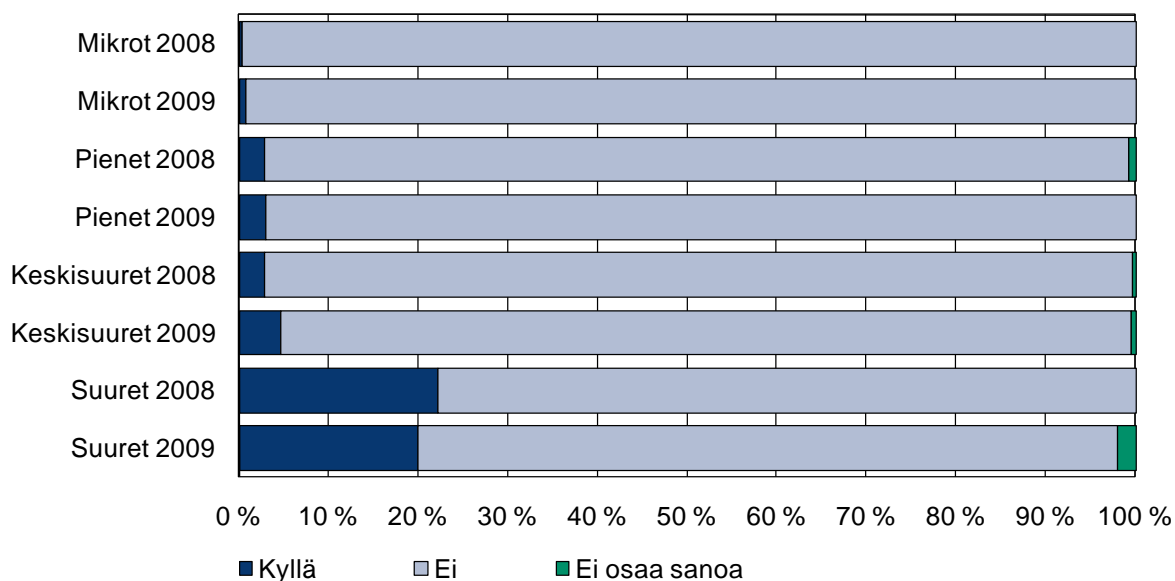
Isot yritykset kilpailuttavat pankkeja pienempiä yrityksiä enemmän. Kolme neljästä suuresta yrityksestä mutta vain noin neljännos mikroyrityksistä kilpailuttaa pankkeja.

Kuvio 13. Kilpailutatteko pankkeja keskenään?

Suomalaiset yritykset hankkivat pankki- ja rahoituspalvelunsa pääasiassa kotimaasta. Varsin pieni osuus yrityksistä hankkii pankkien tai muiden rahoituslaitosten tarjoamia pankkipalveluita suoraan ulkomailta – ts. suoraan sellaisista pankeista tai muista rahoituslaitoksista, joilla ei ole omaa toimipistettä Suomessa (kuvio 14). Ulkomaisten pankkipalveluiden käyttö on pysynyt viime vuodet suurin piirtein ennallaan. Mikro- ja pienet yritykset eivät käytä niitä juuri lainkaan. Suurista yrityksistä niitä käyttää noin viidennes.

Kuvio 14. Oletteko hankkineet rahoituspalveluja suoraan ulkomailta?

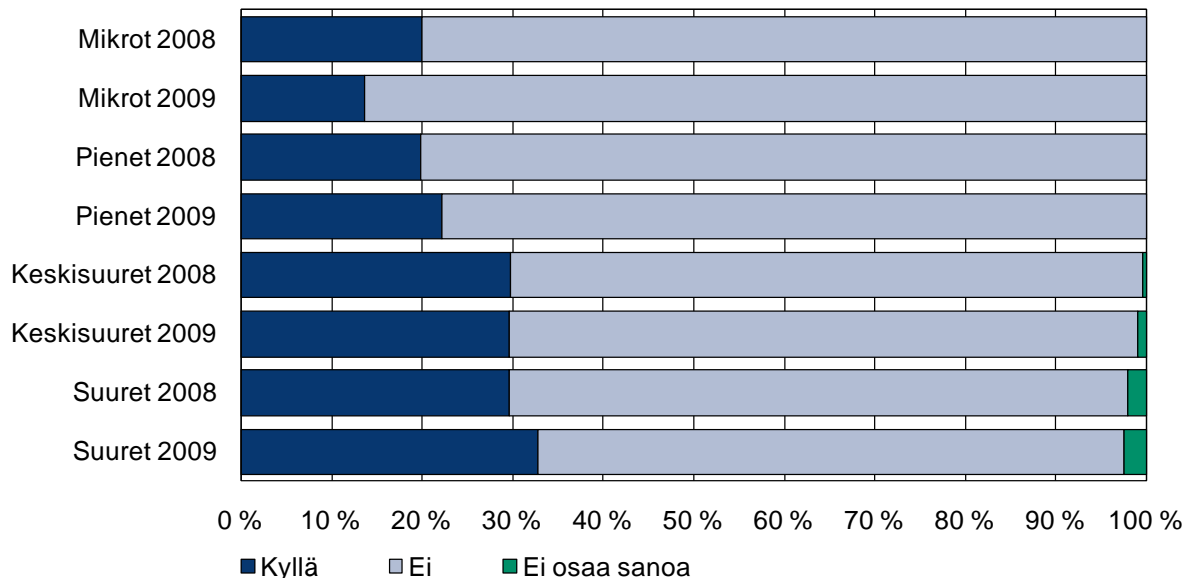
Yritysten käyttämien pankkien tärkein valintaperuste on vakiintunut asiakassuhde. Kaksi kolmesta yrityksestä pitää sitä yhtenä valintaperusteistaan, mikroyrityksistä hieman useammat. Palveluiden hinnat ja palveluvalikoiman laajuus ovat tärkeitä erityisesti keskisuurille ja suurille yrityksille. Pankin sijainti on valintaperuste vajaan viidennesosalle mikroyrityksistä mutta vain muutamille yksittäisille suurille yrityksille. Rahoituksen toimivuuden kannalta positiivista on se, että vain pari prosenttia yrityksistä ilmoitti pankin valintaperusteekseen vaihtoehtojen puutteen.

7 Julkisen yritysrahoituksen käyttö

Julkisella yritysrahoituksella tarkoitetaan tässä yhteydessä Finnvera Oyj:n, Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) ja TE-keskusten kautta yrityksille myönnettäviä lainoja, takauksia ja avustuksia, Finnveran suhdannelainoja, Finnveran ja Vientiluoton myöntämiä vientitakuuta ja viennin rahoitusta sekä Suomen Teollisuussijoituksen, Aloitusrahoitus Veran tai Sitran pääomasijoituksia.

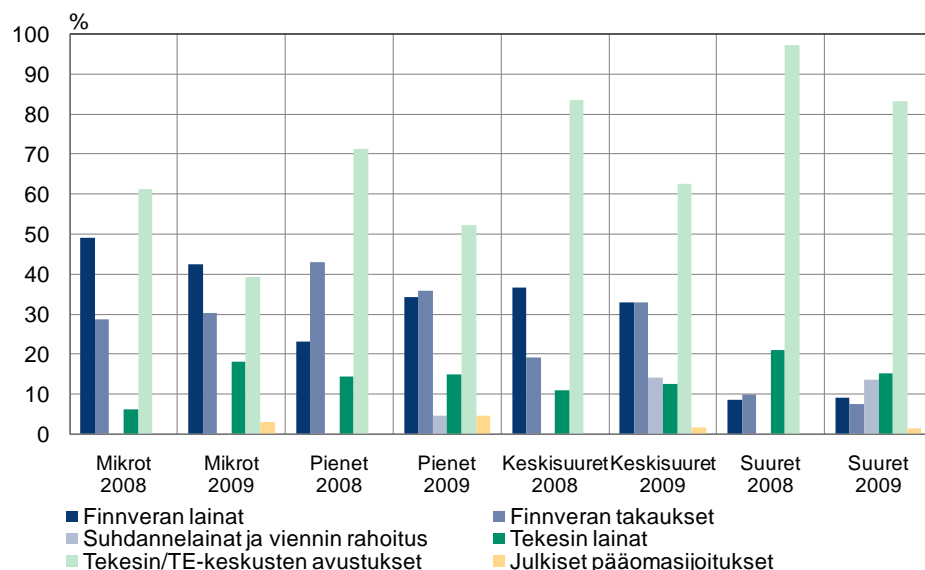
Julkisen rahoituksen käyttö on vähentynyt mikroyrityksissä, joiden ulkoisen rahoituksen hankinta on muutenkin ollut laimeaa (luku 2). Sen sijaan pienten ja suurten yritysten julkisen rahoituksen hankinta on jonkin verran lisääntynyt (kuvio 15).

Kuvio 15. Onko yrityksenne käyttänyt viimeisen 3 vuoden aikana julkista yritysrahoitusta?

Julkisen rahoituksen lähteistä Tekesin avustusten käyttö oli yleisintä. Noin 40 prosenttia julkista yritysrahoitusta hankkineista mikroyrityksistä, yli puolet pienistä ja keskisuurista yrityksistä ja yli 80 prosenttia suurista yrityksistä (kuvio 16) sai Tekesiltä avustusta. Erityisesti suurille yrityksille Tekesin avustukset olivat niiden pääasiallin julkisen rahoituksen lähde. Finnveran lainoja käyttävät suhteellisesti eniten mikroyritykset. Finnveran takauksien käyttö oli puolestaan suhteellisesti yhtä suosittua mikro-, pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Noin 10-15 % julkista yritysrahoitusta hankkineista yrityksistä sai lainaa Tekesiltä. Finanssikriisin yhteydessä otettiin käyttöön Finnveran suhdannelainat ja laajennettiin viennin julkista rahoitusta. Näitä rahoitusmuotoja käytti yli 10 % julkista rahoitusta hankkineista keskisuurista ja suurista yrityksistä.

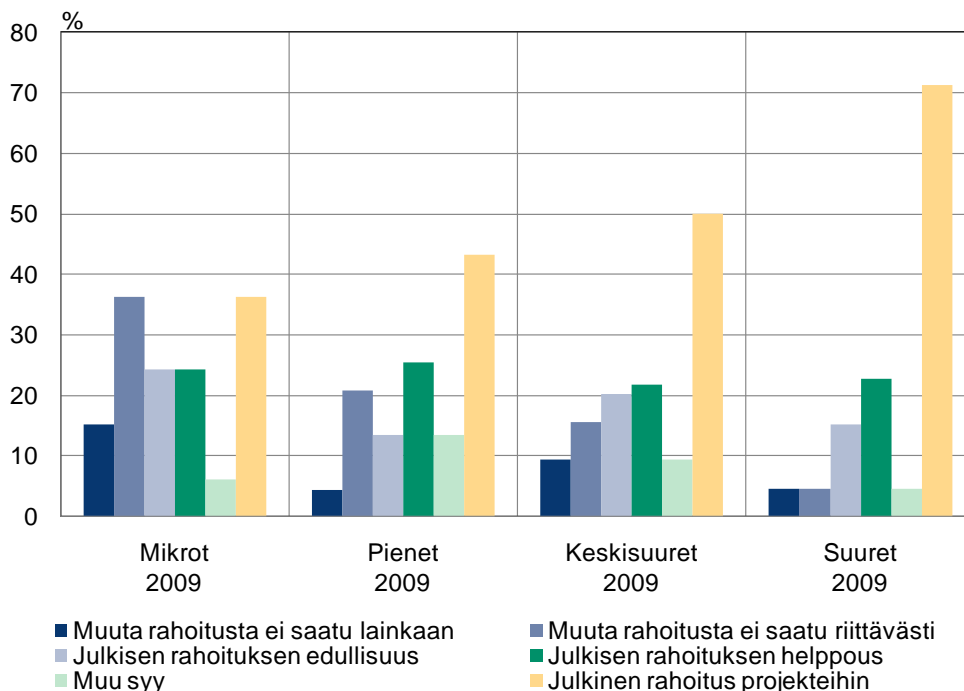
Kuvio 16. Julkisen yritysrahoituksen lähteet*

*Yo. tarkoituksiin rahoitusta käyttäneiden yritysten osuus kaikista rahoitusta hankkineista yrityksistä kussakin yrityskokoluokassa.

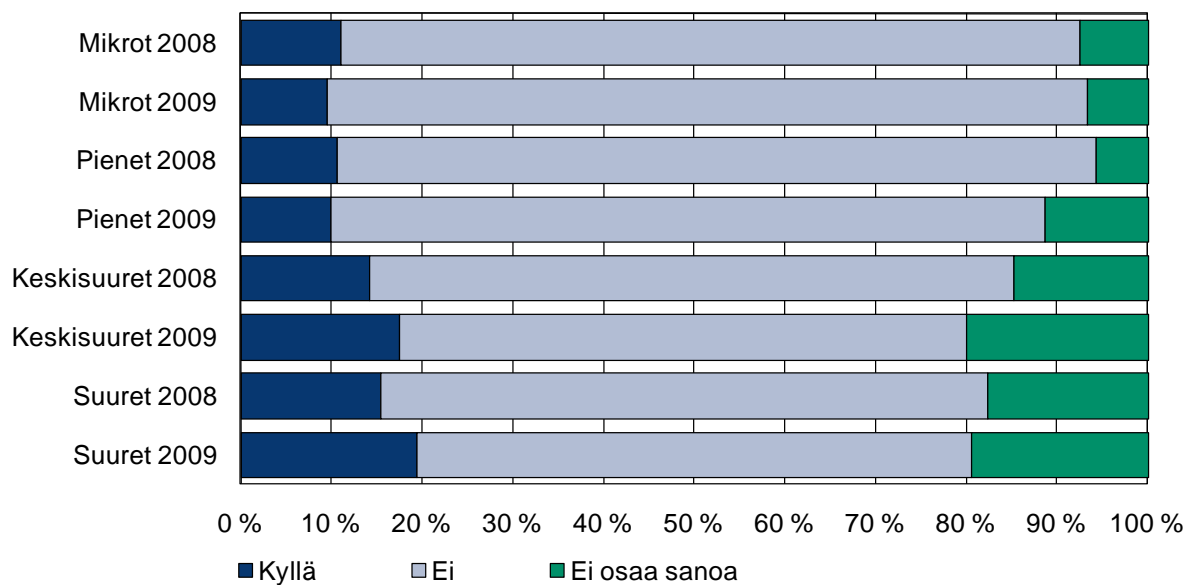
Yleisin syy julkisen rahoituksen hankintaan oli sen käyttö kehitys- tai projektihankkeisiin (kuvio 17). Suurista yrityksistä yli 70 % ilmoitti sen yhdeksi julkisen rahoituksen hankinnan syyksi. Julkisen rahoituksen edullisuus, sen saamisen helpuus ja muun rahoituksen täydentäminen julkisella yritysrahoituksella olivat myös tärkeitä syitä julkisen rahoituksen hankinnalle.

Kuvio 17. Julkisen yritysrahoituksen käytön syyt

Julkisen yritysrahoituksen hankinta-aikomukset ovat yleensä yhdenmukaisia ulkoisen rahoituksen yleisten hankinta-aikomusten kanssa (luku 3). Näin on myös tällä kertaa. Viimevuotista jonkin verran suurempi osuus yrityksistä aikoo hankkia julkista yritysrahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana (kuvio 18).

Kuvio 18. Aikooko yrityksenne hankkia uutta julkista rahoitusta seuraavan 12 kk:n aikana?

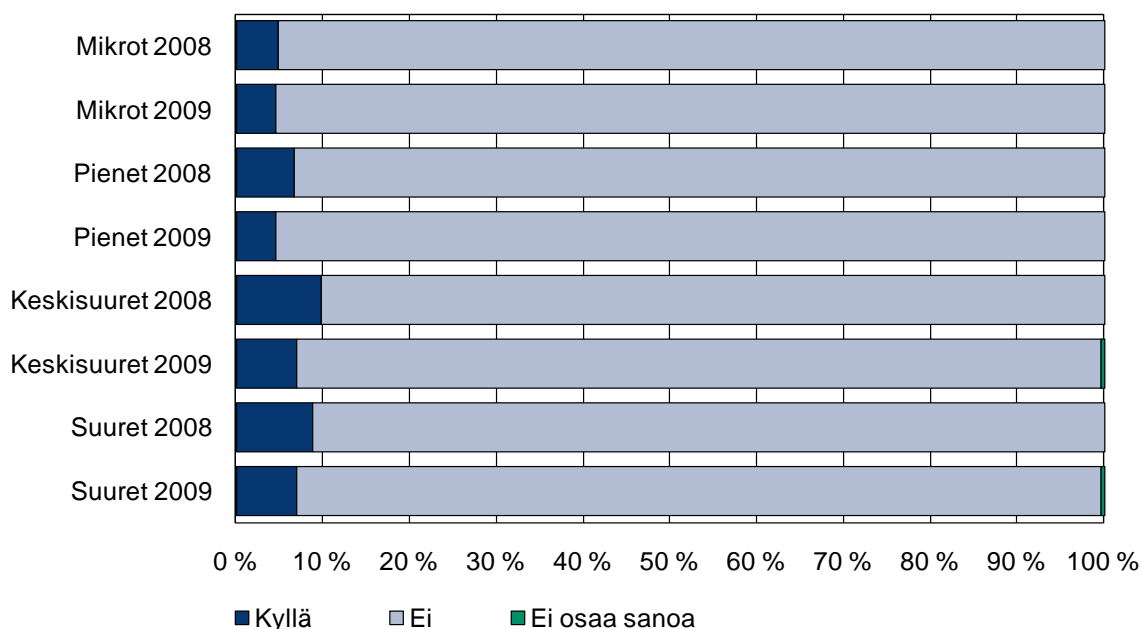

8 Pääomasijoitusrahoituksen käyttö

Pääomasijoittajien tarkoituksena on tarjota julkisesti noteeraamattomille yrityksille pääomaa, osaamista ja arvonnousua. Pääomasijoittaminen on pääasiassa oman pääoman ehtoista enintään keskipitkän aikavälin rahoitusta. Suomessa pääomasijoittaminen on erityisesti yrityksen alku- ja kasvuvaiheen rahoituksen järjestämistä. Yleensä pääomasijoittajat tekevät sijoituksia hallinnoimistaan pääomarahastoista. Pääomasijoitusta on myös yksityisten pääomasijoittajien yrityksiin tekemät pääasiassa oman pääoman ehtoiset suorat sijoitukset.

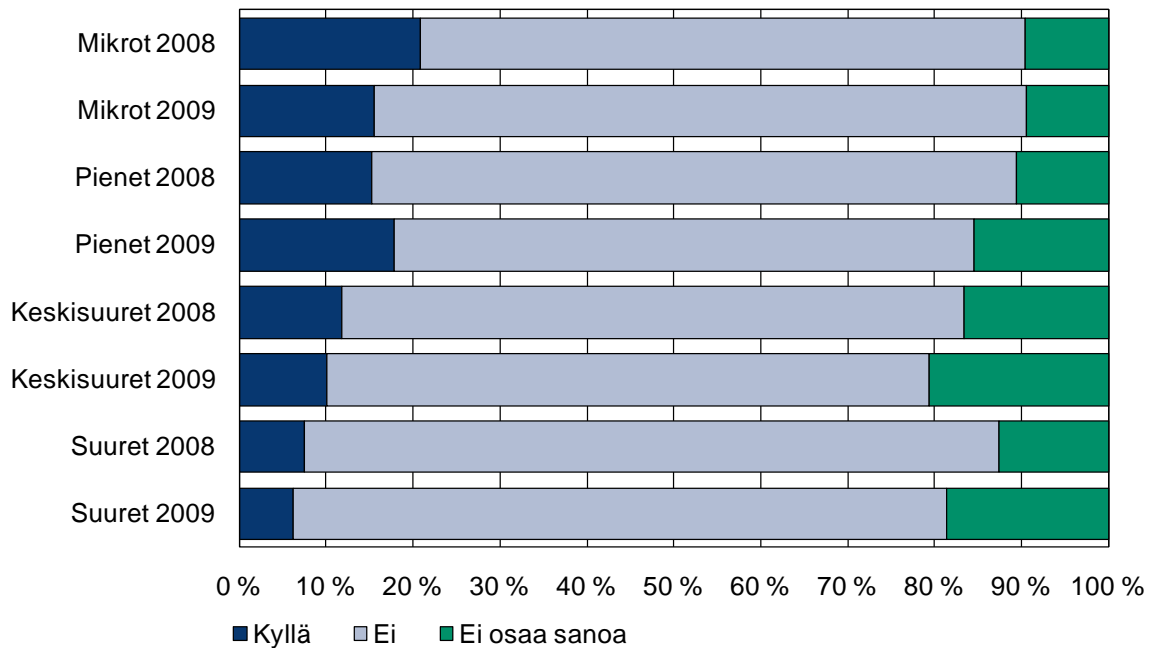
Pääomasijoitusrahoitusta saaneiden yritysten osuudet pienenevät viime vuodesta (kuvio 19). Otoksen mikroyrityksistä ja pienistä yrityksistä vajaa 5 prosenttia ja keskiuurista sekä suurista yrityksistä noin 7 % sai rahoitusta pääomasijoittajilta.

Kuvio 19. Oletteko saaneet rahoitusta pääomasijoittajilta viimeisen 12 kk:n aikana?

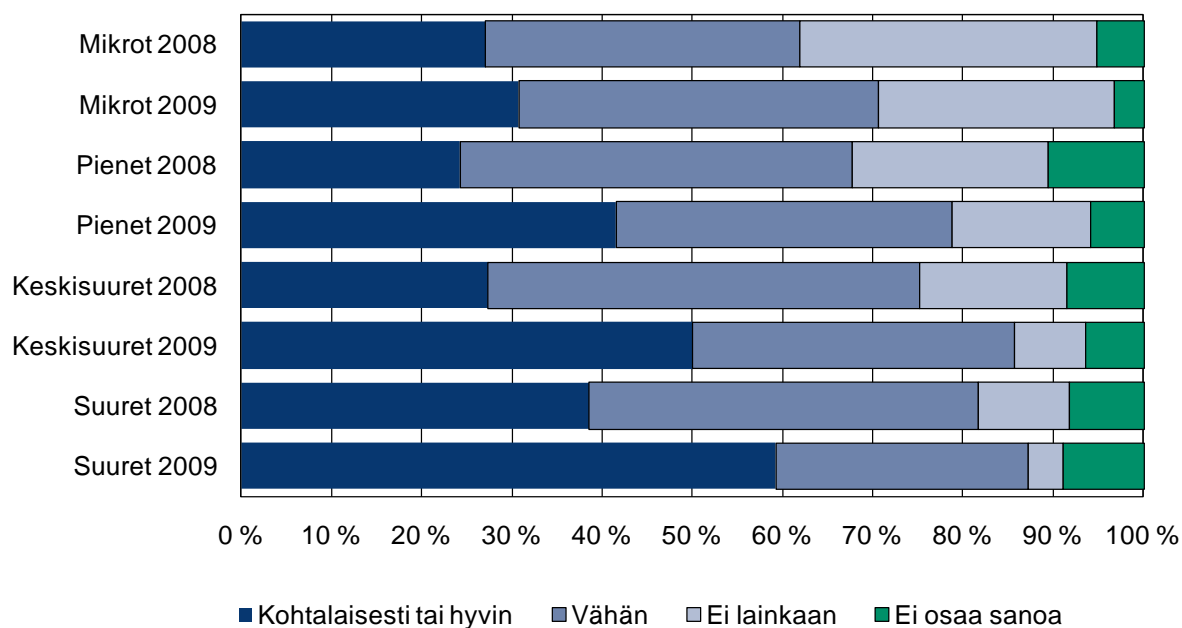
Niiden yritysten osuus, jotka eivät edellisen 12 kuukauden aikana hankkineet rahoitusta pääomasijoittajilta mutta voisivat harkita hankkivansa sitä vastaisuudessa, pieneni myös viimevuotisesta (kuvio 20). Mikroyrityksillä ja pienillä yrityksillä on enemmän tarvetta ja kiinnostusta pääomasijoitusrahoituksen käyttöön kuin suuremmilla yrityksillä: ensin mainituista hieman yli 15 % prosenttia voisi harkita rahoitusta pääomasijoittajilta. Suurten yritysten vastaava osuus jäi alle 10 prosentin.

Kuvio 20. Voisitko harkita rahoitusta pääomasijoittajilta?

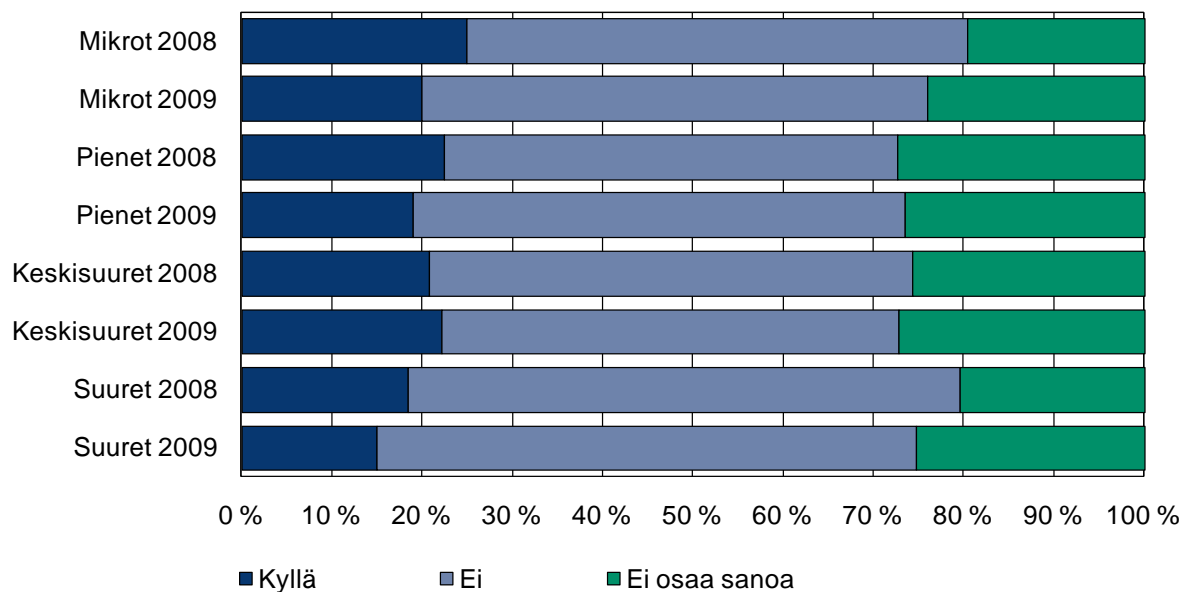
Vaikka keskisuurten ja suurten yritysten kiinnostus pääomasijoitusrahoituksen hankintaa kohtaan oli vähäistä, ne katsovat tuntevansa pääomasijoittajien tarjoamat rahoitusvaihtoehdot ja -instrumentit paremmin kuin niitä pienemmät yritykset (kuviot 21). Puolet keskisuurista ja 60 prosenttia suurista yrityksistä arvioi tuntevansa nämä vähintään kohtalaisesti. Mikroyrityksistä noin neljännes ja pienistäkin yrityksistä noin 15 % ei tuntenut rahoitusvaihtoehtoja ja -instrumentteja lainkaan.

Kuvio 21. Kuinka hyvin tunnette pääomasijoittajien rahoitusvaihtoehtoja ja -instrumentteja?

Yritysten näkemys pääomasijoittajien hyödyllisyydestä omalle yritykselle huononi. Suurista yrityksistä noin joka kuudes ja muista yrityksistä noin joka viides katsoi, että pääomasijoittajista voisi olla hyötyä yrityksen kehittämisessä, arvon nostamisessa tai muilla tavoin (kuvio 22).

Kuvio 22. Voisiko pääomasijoittajasta olla hyötyä yrityksenne kehittämisessä, arvon nostamisessa tai muilla tavoin?

9 Yritysten valmistautuminen yhtenäiseen euromaksualueeseen

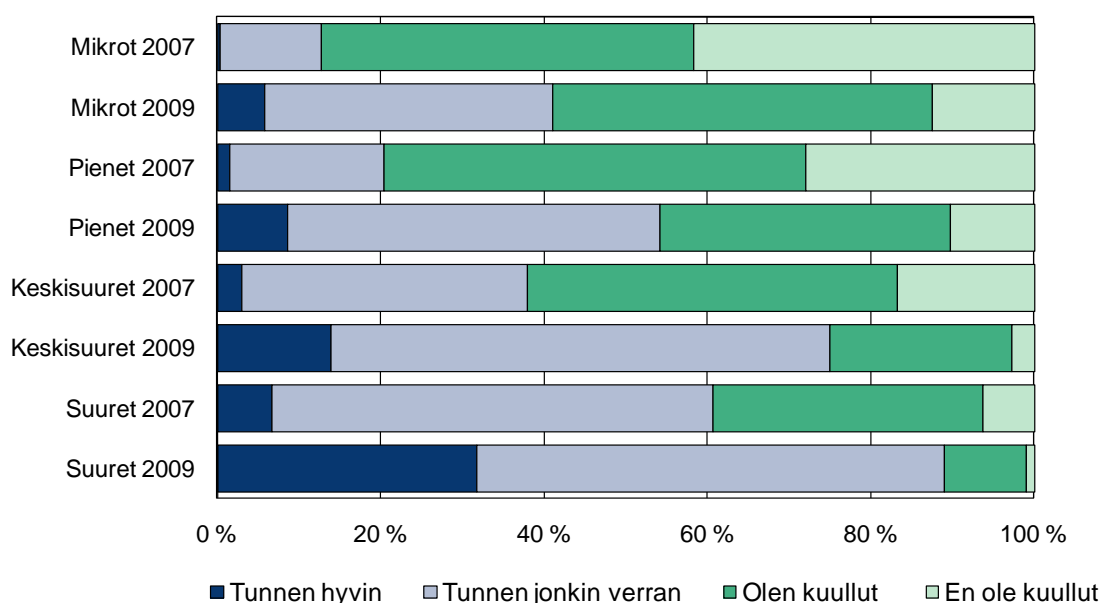
Eurooppaan ollaan luomassa yhtenäistä euromaksualueetta (Single Euro Payments Area, SEPA), jonka rungon muodostavat euromaat ja johon kuuluvat myös muut EU- ja ETA-maat sekä Sveitsi ja Monaco, yhteensä 32 maata. Suomalaisten yritysten kannalta hanke vaikuttaa yritysten kotimaahan ja Eurooppaan suuntautuvaan maksuliikenteeseen. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa kehitetään koko euromaksualueelle yhteiset euromaksuvälineet, joita käteisen lisäksi ovat euromääräinen SEPA-tilisiirto, SEPA-suoraveloitus ja SEPA-maksukortit. Maksuvälineistä SEPA-tilisiirto on otettu käyttöön vuonna 2008. Suomessa toimivien pankkien vuonna 2008 julkaiseman SEPA-siirtymäsuunnitelman mukaan kansallisesta tilisiirtostandardista luovutaan vuoden 2010 loppuun mennessä. Myös SEPA-korttimaksut ja automaattinotot ovat jo mahdollista. SEPA-suoraveloitus otetaan käyttöön marraskuussa 2009. Marraskuussa 2010 kaikkien tällä hetkellä suoraveloitusta tarjoavien pankkien tulee tarjota myös SEPA-suoraveloitusta maksajanpalveluna. Laskuttajapalvelun tarjoaminen on vapaaehtoista ja siitä päättää kukin pankki omalta osaltaan. Tavoitteena on lähivuosina luopua kansallisista maksuvälineistä ja siirtyä käyttämään yhtenäisiä SEPA-maksuvälineitä. Yhtenäiset SEPA-palvelut eroavat jonkin verran Suomessa nykyisin käytössä olevista maksuliikepalveluista. Suomalaiset pankit ovat kehittäneet lisäpalveluja, jotta nykyinen palvelutaso säilyisi.

Kyselyssä tiedusteltiin viimeksi vuonna 2007 yritysten tietämystä yhtenäisestä euromaksualueesta ja niiden valmistautumista uusien SEPA-maksuvälineiden käytön vaatimiin järjestelmämuutoksiin. Osa silloisista kysymyksistä on samoja kuin tänä vuonna. Kuvioiden 23 ja 24 vertailulukuina käytetäänkin vuoden 2007 tuloksia.

Yritysten tietämys yhtenäisestä euromaksualueesta on kahden vuoden aikana merkittävästi parantunut (kuvio 23). Suurista yrityksistä noin 90 prosenttia tietää siitä vähintään jonkin verran. Myös keskiuurten yritysten tietämys on hyvä. Euromaksualueen huonoimmin tuntevista mikroyrityksistäkin hieman yli 40 prosenttia tietää yhtenäisestä euromaksualueesta jonkin verran. Tosin hieman yli 10 % mikro- ja pienten yritysten rahoituksesta vastaavista henkilöistä ei tunne sitä lainkaan.

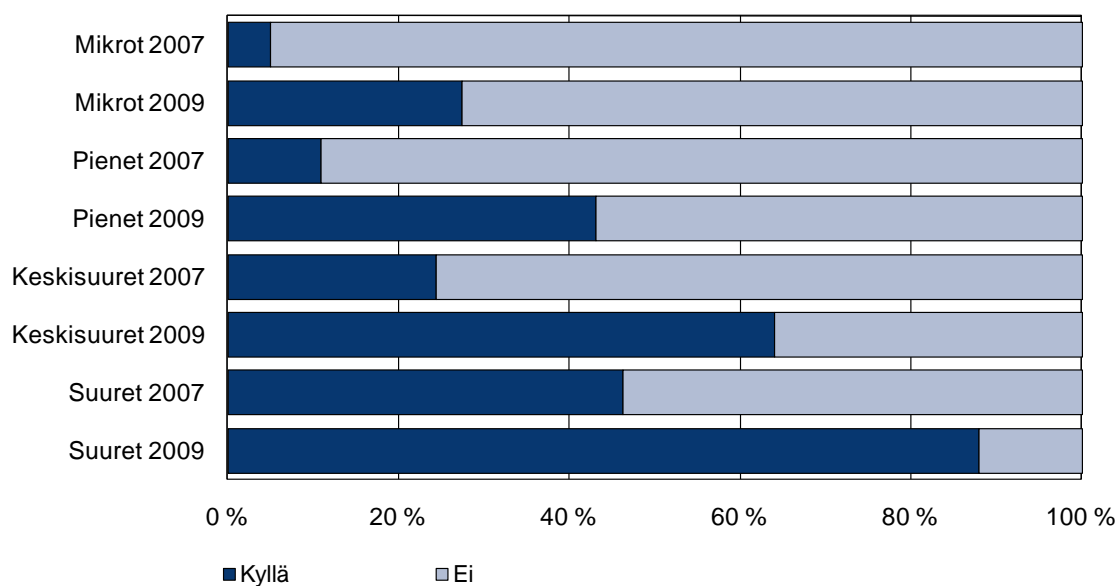
Kyselyssä tiedusteltiin, mistä euromaksamiseen liittyvistä aihepiireistä yritykset kaipaisivat lisätietoa. Yli 40 % yrityksistä haluaisi lisää tietoa yritysten järjestelmiin tarvittavista muutoksista ja hieman yli 20 % yrityksistä sekä siirtymävaiheen aikatauluista että pankkien SEPAan liittyvistä palveluista. Yli kolmannes yrityksistä ei katso tarvitsevänsä lisätietoa.

Kuvio 23. Mikä seuraavista vastaa parhaiten tietämystänne yhtenäisestä euromaksualueesta?

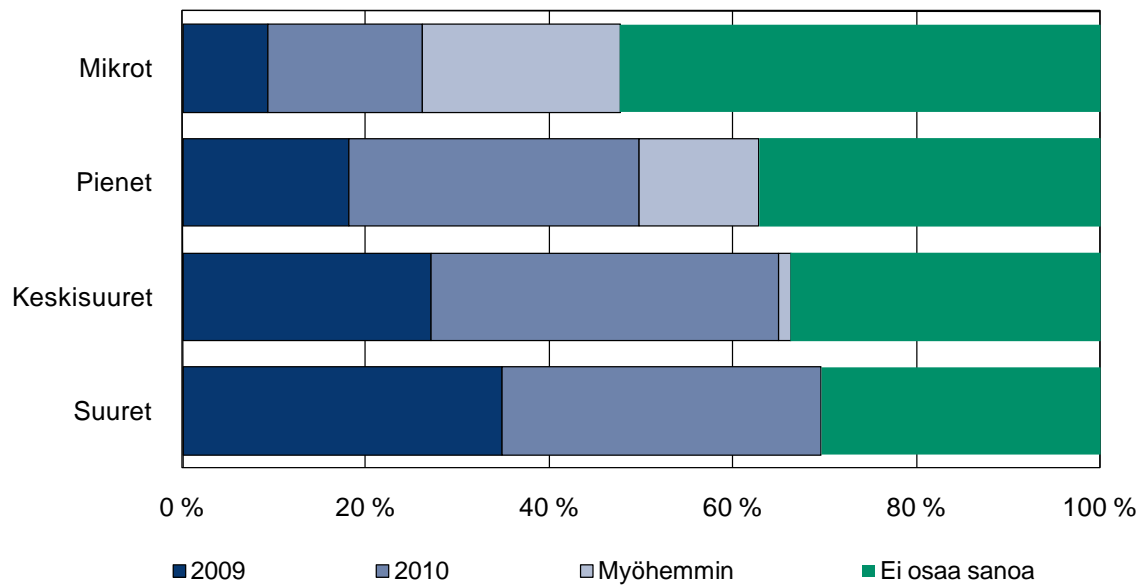
Yritysten valmistautuminen SEPA-maksuvälineiden edellyttämiin järjestelmämuutoksiin on myös merkittävästi edennyt vuodesta 2007 (kuvio 24). Suurista yrityksistä lähes 90 % on aloittanut valmistautumisen. Pienemmissä yrityksissä valmistautuminen ei ole yhtä pitkällä. Esimerkiksi mikroyrityksistä vajaa 30 % on aloittanut valmistautumisen.

Kuvio 24. Oletteko aloittaneet valmistautumisen SEPA-maksuvälineiden edellyttämiin järjestelmämuutoksiin?

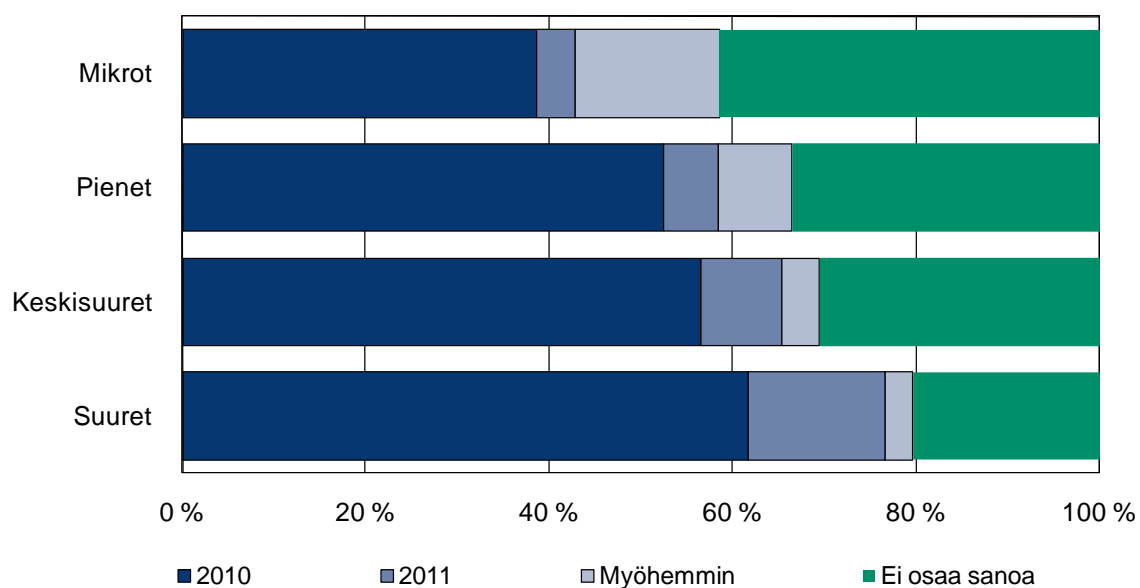

Niistä pienistä, keskisuurista ja suurista yrityksistä, jotka eivät ole aloittaneet valmistautumista järjestelmämuutoksiin, n. 50–65 % ilmoitti aloittavansa valmistautumisen viimeistään vuoden 2010 aikana (kuvio 25). Kuitenkin suurehko osuus mikro- ja pienistä yrityksistä aikoo aloittaa valmistautumisen joko vasta vuoden 2010 jälkeen tai ei osaa sanoa aloittamisen ajankohtaa.

Kuvio 25. Jos ette ole vielä aloittaneet valmistautumista SEPA-maksuvälineiden edellyttämiin järjestelmämuutoksiin, koska aiotte aloittaa?

Kuvio 26. Koska yrityksenne olisi valmis siirtymään käyttämään pelkästään SEPA-maksuvälineitä?

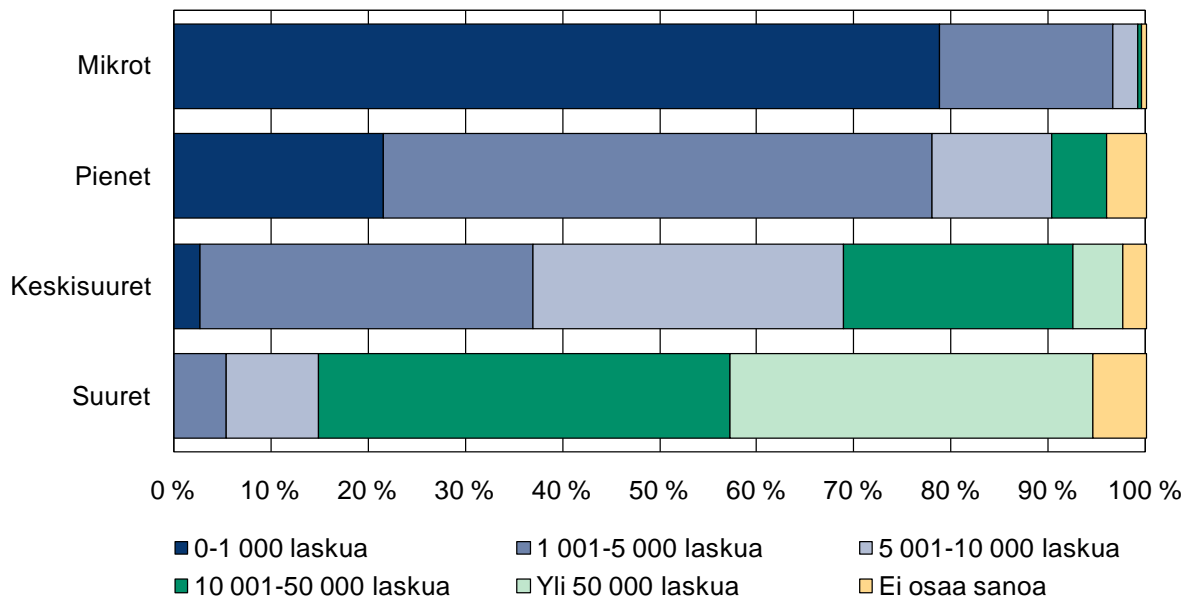
Viimeisetkin SEPA-maksuvälineet tulevat käyttöön vuonna 2010. Yrityksiltä tiedusteltiin, koska ne olisivat valmiita käyttämään pelkästään SEPA-maksuvälineitä. Yli puolet pienistä, keskiuurista ja suurista yrityksistä ja vajaat 40 % mikroyrityksistä olisi valmis niiden yksinomaiseen käyttöön välittömästi jo vuonna 2010 (kuvio 26). Epävarmuus on kuitenkin suurta, sillä 20–40 % yrityksistä ei osannut vastata kysymykseen.

10 Maksutavat ja maksamisen kustannukset

Kyselyn vaihtuvassa kysymysosiossa tarkasteltiin yritysten vähittäismaksamista. Suomen Pankissa tehdään yhteistyössä Euroopan keskuspankin kanssa selvitystä vähittäismaksamisen (käteinen, kortit, tilisiirrot ja suoraveloitukset) kustannuksista yhteiskunnalle. Samalla menetelmällä selvitetään maksamisen kustannuksia myös useissa muissa Euroopan maissa, ja näin saadaan vertailukelpoista tietoa. Kysymykset koskivat pääosin yritysten maksujen määriä ja maksutottumuksia.

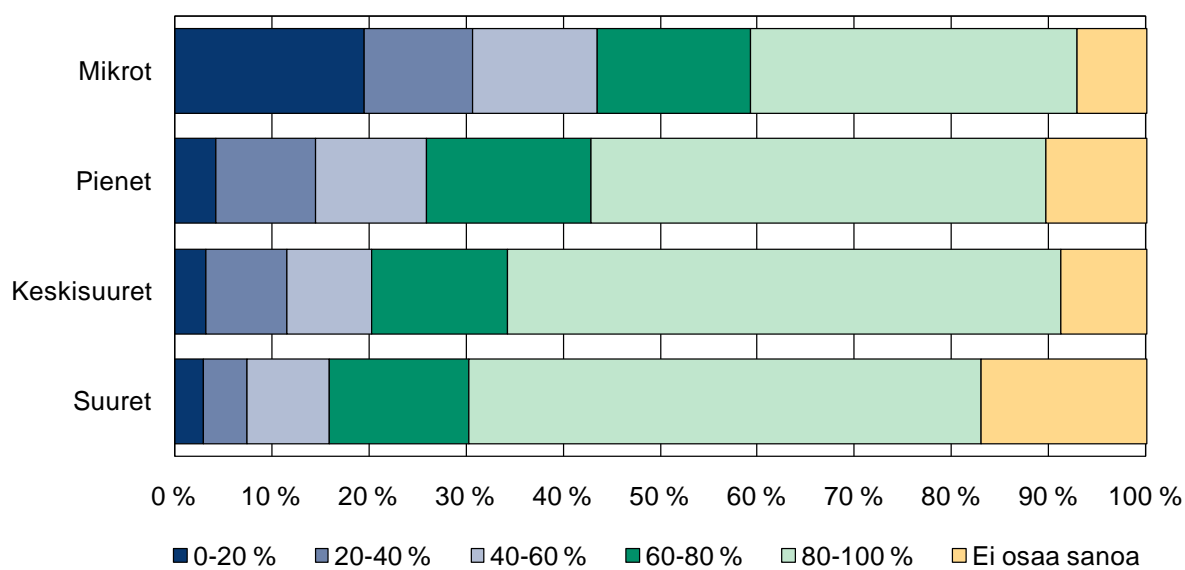
Suurista yrityksistä jopa 80 prosenttia maksoi vuonna 2008 yli 10 000 laskua (kuvio 27). Valtaosa pienistä ja keskisuurista yrityksistä maksaa 1 000–10 000 laskua vuodessa. Mikroyrityksistä miltei 80 % maksaa alle 1 000 laskua vuodessa.

Kuvio 27. Kuinka monta laskua yrityksenne maksoi vuonna 2008?

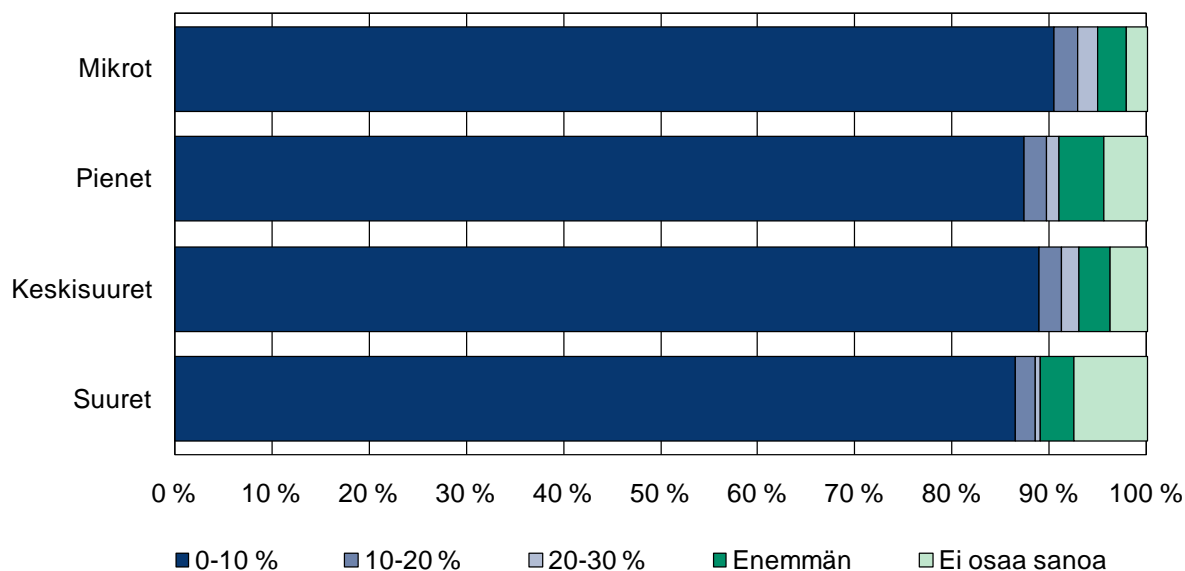
Yrityksen laskut koostuvat ostolaskujen lisäksi esimerkiksi palkanmaksuista ja veroista. Suurin osa yritysten maksamista laskuista on ostolaskuja. Mikroyrityksissä ostolaskujen osuus maksetuista laskuista on kuitenkin pienempi kuin muissa yrityksissä (kuvio 28).

Kuvio 28. Kuinka suuri osa yrityksenne maksamista laskuista oli ostolaskuja?

Ostolaskut maksetaan tyypillisesti tilisiirtona. Suoraveloitusta käytetään yrityksissä melko vähän (kuvio 29). Keskimäärin 90 prosenttia yrityksistä maksaa vain alle 10 prosenttia ostolaskuistaan suoraveloituksella. Suoraveloituksen käyttö ei juuri eroa yrityskoon mukaan.

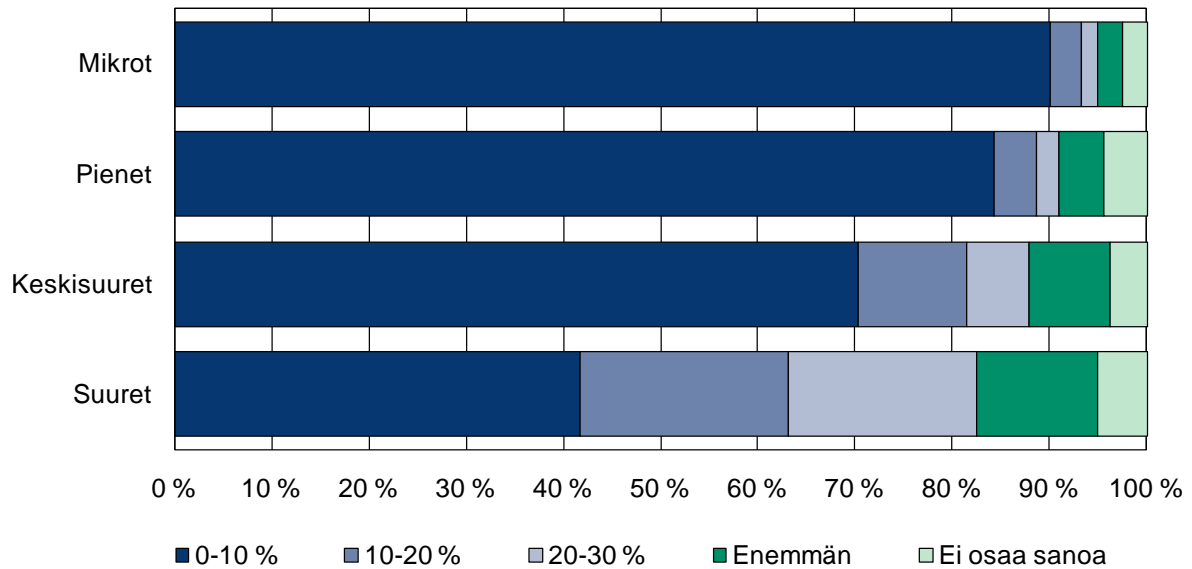
Kuvio 29. Kuinka suuri osa yrityksenne maksamista ostolaskuista maksettiin suoraveloituksella?

Tilisiirrot tehdään joko perinteisen paperilaskun pohjalta tai e-laskua käyttäen. Suuret yritykset vastaanottivat vuonna 2008 enemmän e-laskuja kuin keskisuuret, pienet tai mikroyritykset. Niistä yli puolella e-laskujen osuus

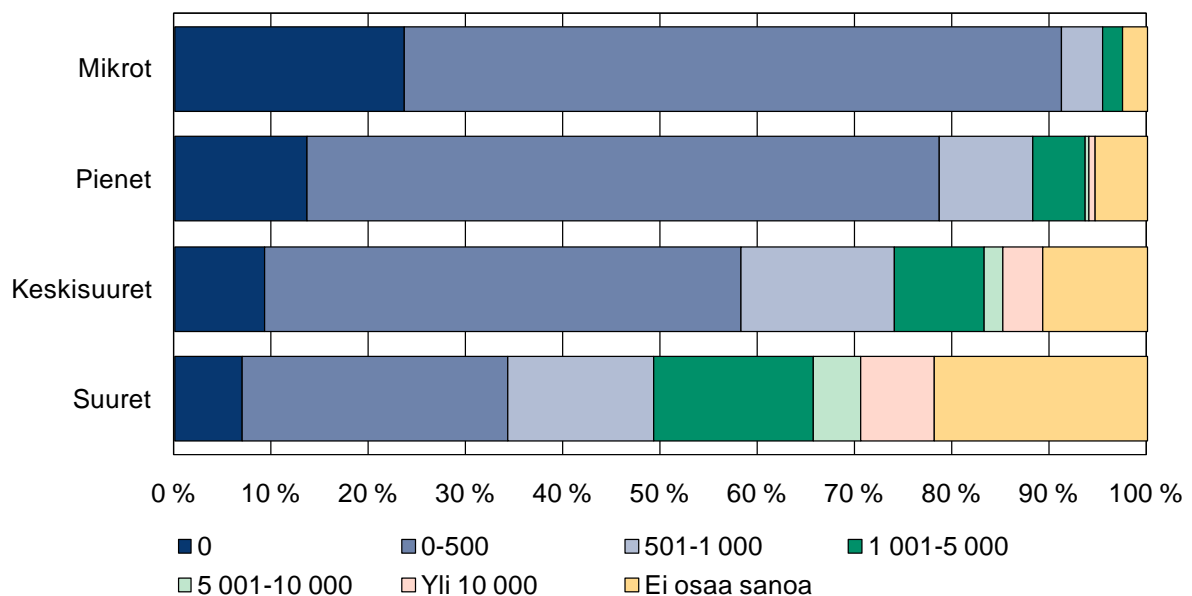
kaikista yrityksen maksamista ostolaskuista oli yli 10 prosenttia (kuvio 30). Kuitenkin vain alle 7 prosentilla yrityksistä e-laskujen osuus kaikista maksetuista ostolaskuista oli yli 30 prosenttia.

Kuvio 30. Kuinka suuri osa yrityksenne maksamista ostolaskuista oli e-laskuja?

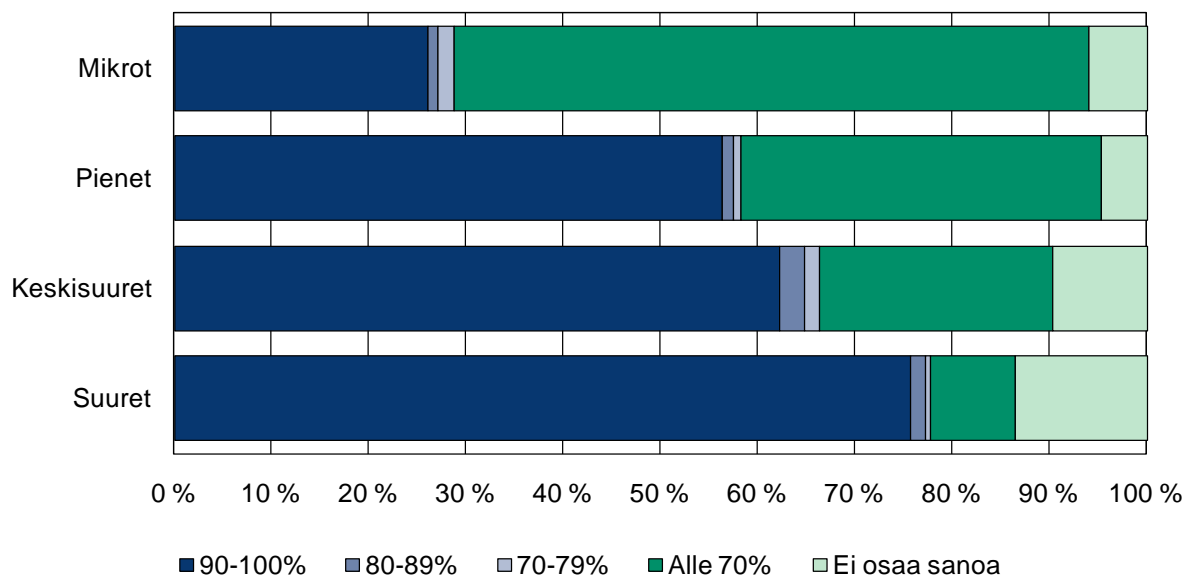
Yli 90 prosentilla mikroyrityksistä ja lähes 80 prosentilla pienistä yrityksistä oli vuonna 2008 alle 500 kappaletta korttimaksuja (kuvio 31). Huomattavalla osalla mikro- ja pienistä yrityksistä ei ollut lainkaan korttimaksuja.

Kuvio 31. Kuinka monta korttimaksua yrityksenne korteilla tehtiin vuonna 2008?

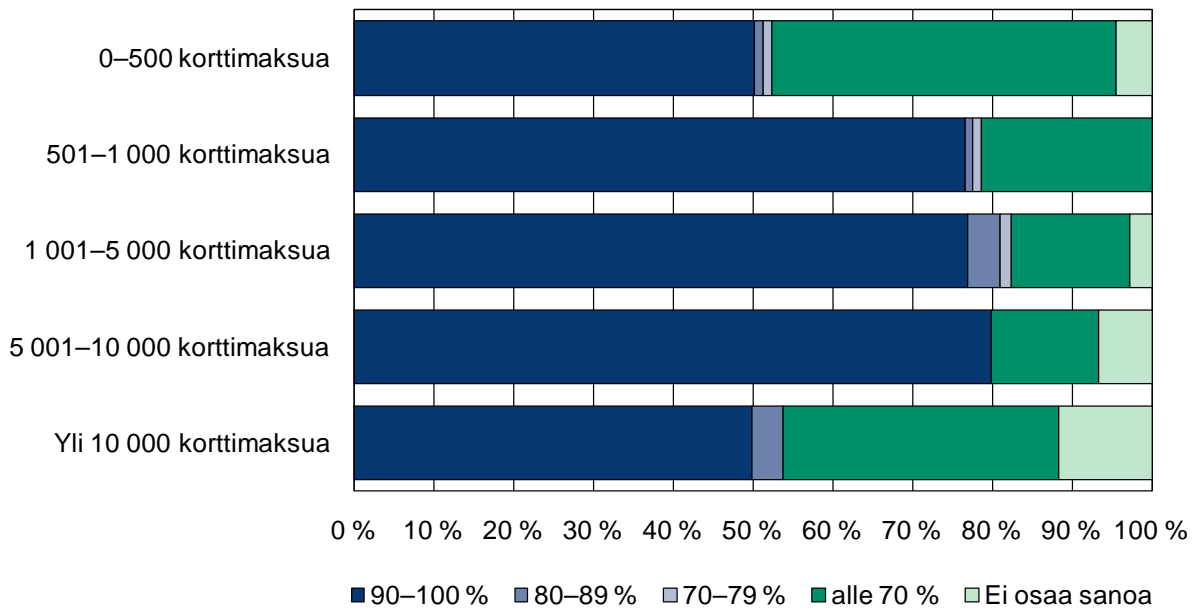
Luotto- ja maksuaikakortilla tehtyjen maksujen osuus kaikista korttimaksuista oli suurin isoimmissa yrityskoko- luokissa (kuvio 32). Noin kolmella neljästä suurista ja yli puolella pienistä ja keskisuurista yrityksistä luotto- tai maksuaikakortilla tehtyjen maksujen osuus oli yli 90 prosenttia kaikista korttimaksuista. Mikroyritykset poikkeavat muista yrityksistä siten, että ne käyttävät luotto- tai maksukorttia vähemmän kuin pankki- tai debit- korttia.

Kuvio 32. Kuinka suuri osuus yrityksenne maksamista korttimaksuista tehtiin luotto- tai maksuaikakor- tilla vuonna 2008?

Luotto- ja maksuaikakortilla tehtyjen maksujen osuus kaikista korttimaksuista on suurin niissä yrityksissä, jotka tekevät yli 500 mutta alle 10 001 korttimaksua vuodessa: niistä noin 80 prosenttia maksoi 90–100 prosenttia korttimaksuistaan luotto- tai maksuaikakortilla (kuvio 33).

Kuvio 33. Kuinka suuri osuus yrityksenne maksamista korttimaksuista tehtiin luotto- tai maksuaikakortilla?

Yritysten käteisen käyttö on vähäistä. Noin 70 prosenttia yrityksistä maksoi käteisellä vuoden 2008 aikana alle 1 000 eurolla (kuvio 34). Käteistä käytettiin maksuihin kaiken kokoisissa yrityksissä lähes yhtä paljon.

Kuvio 34. Kuinka paljon yrityksenne maksoi käteisellä, eli kolikoilla ja seteleillä?

